

Ársskýrsla 2015

Umsjón og hönnun: Lífeyrissjóður bænda

Ljósmyndir: Halldóra Ólafs

Kápumynd	Lundi
bls. 7	Gullfoss
bls. 8	Dyrhólaey, Mýrdalsjökull í norðri
bls. 10	Kleifarvatn
bls. 11	Gunnhver á Reykjanesi
bls. 12	Þingvellir
bls. 13	Skarðsheiði, Hvalfirði
bls. 14	Lundi í Grímsey
bls. 15	Lúpínubreiða á Markarfljótsaurum
bls. 16	Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bænda
bls. 22	Bláa lónið

Prentun: Litróf ehf.

Lífeyrissjóður bænda, Stórhöfða 23, 110 Reykjavík
Sími 563 1300, lsb@lsb.is, www.lsb.is

Ársskýrsla 2015

Efnisyfirlit

- 4 Stjórn og starfsmenn
- 5 Ávarp stjórnarformanns
- 6 Afkoma - ávöxtun
- 7 Iðgjöld
- 8 Lífeyrir
- 9 Tryggingafræðileg staða
- 10 Verðbréfavíðskipti og lánveitingar
- 11 Sjóðfélagalán
- 12 Fjárfestingarstefna
- 16 Áhættustefna

Ársreikningur:

- 19 Skýrsla stjórnar
- 21 Áritun óháðs endurskoðanda
- 23 Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris 2015
- 24 Efnahagsreikningur 31. desember 2015
- 25 Yfirlit um sjóðstreymi 2015
- 26 Skýringar

Annual accounts:

- 35 Statement of Changes in Net Assets for Pension Payments 2015
- 36 Balance Sheet as of December 31, 2015
- 37 Cash Flow Statement 2015
- 38 Selected Financial Indicators

Stjórn

Fjármála- og efnahagsráðherra skipar fimm manna stjórn Lífeyrissjóðs bænda (LSB) til fjögurra ára í senn. Einn þeirra er tilnefndur af Hæstarétti og skal hann vera formaður stjórnarinnar, einn er tilnefndur af landbúnaðar-ráðherra, tveir af stjórn Bændasamtaka Íslands en einn er skipaður án tilnefningar. Varamenn eru tilnefndir og skipaðir á sama hátt.

Á árinu 2015 voru í aðalstjórn:
Skúli Bjarnason, formaður,
Guðrún Lárusdóttir,
Vigdís M. Sveinbjörnsdóttir,
Órn Bergsson og
Sara Lind Guðbergsdóttir.

Í varastjórn:
Ívar Pálsson,
Karl Kristjánsson,
Oddný Steina Valsdóttir,
Guðrún S. Tryggvadóttir og
Einar Mar Þórðarson.

Breytingar urðu á stjórn sjóðsins 1. janúar 2015 en þá hófst nýtt skipunartímabil nýrrar stjórnar til næstu fjögurra ára. Í aðalstjórn hætti Halldóra Friðjónsdóttir, í hennar stað kom Sara Lind Guðbergsdóttir, í varastjórn hættu Gylfi Þór Orrason, Guðný H. Björnsdóttir og Esther Finnbogadóttir, í þeirra stað komu Oddný Steina Valsdóttir, Guðrún S. Tryggvadóttir og Einar Mar Þórðarson. Fráfarandi stjórnarmönnum eru færðar þakkir fyrir vel unnin störf.

Stjórn ber ábyrgð á starfsemi sjóðsins í samræmi við ákvæði laga nr. 129/1997, um skyldu-tryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyris-sjóða, sbr. ákvæði í samþykktum fyrir sjóðinn. Á árinu 2015 voru haldnir níu stjórnarfundir en frá stofnun sjóðsins hafa 440 fundir verið haldnir.

Starfsmenn

Á árinu 2015 störfuðu eftirtaldir starfsmenn hjá sjóðnum:

Ólafur K. Ólafs, framkvæmdastjóri.
Borghildur Jónsdóttir, bókhald, lánainnheimta og skýrsluskil.
Sigrún Guðjónsdóttir, iðgjaldainnheimta.
Kristín Margrét Kristjánsdóttir, lífeyris- og lánamál.

Áslaug Jóhannsdóttir, skráning iðgjalda og almenn skrifstofustörf.

Ytri endurskoðun fyrir sjóðinn var í höndum PricewaterhouseCoopers ehf. og innri endurskoðun var hjá Ernst & Young ehf.

Á árinu 2015 var endurskoðunarnefnd skipuð þeim Guðrúnu Sigríði Sigurjónsdóttur, sem var formaður, Erni Bergssyni og Huldu G. Geirsdóttur.

Tryggingafræðileg athugun var í höndum Bjarna Guðmundssonar, tryggingastærðfræðings.

Eignastýringarsamningur var við eignastýringu fagfjárfesta hjá Arion banka.

Lífeyrissjóður bænda er aðili að samningi Landssamtaka lífeyrissjóða við hóp lækna um örorkumat, sem Júlíus Valsson læknir er í forsvari fyrir hjá lífeyrissjóðnum.

Greiðslustofa lífeyrissjóða sér um lífeyrisgreiðslur og ýmsar lífeyrisvinnslur fyrir sjóðinn og rekstur Jóakims, iðgjalda- og réttindakerfis, er í höndum Inít ehf.

Ný starfsstöð

Lífeyrissjóður bænda flutti starfsstöð sína að Stórhöfða 23 í Reykjavík í lok nóvember 2015 eftir að hafa verið um 20 ár í Bændahöllinni við Hagatorg.

Stórhöfði 23, Reykjavík

Ávarp stjórnarformanns

Árið 2015 reyndist gott ár hjá Lífeyrissjóði bænda þar sem sjóðurinn náði myndarlegri raunávöxtun fjórða árið í röð. Sú niðurstaða þýðir að sjóðurinn er að ná vopnum sínum að fullu eftir bankahrunið svokallaða. Sjóðurinn á nú fyrir áföllnum skuldbindingum og tryggingafræðileg staða er nú góð. Sjóðurinn er langtímafjárfestir og leggur það sjónarmið til grundvallar fjárfestingum og stýringu á verðbréfaeign sinni í því skyni að hámarka ávöxtun sjóðsins með hóflegri áhættu.

Hrein eign til greiðslu lífeyris í lok árs 2015 var 30.578 milljónir króna, hækkaði um 2.141 milljón króna milli ára eða 7,5%. Hrein eign til greiðslu lífeyris hefur vaxið ár frá ári frá árinu 2008 jafnframt því sem fjárhagsstaða sjóðsins hefur styrkst í ljósi árangursríkrar ávöxtunar á eignum sjóðsins.

Afkoma ársins 2015 var með miklum ágætum og skilaði sjóðurinn 8,1% hreinni raunávöxtun og hefur hrein raunávöxtun reynst vera 5,5% að meðaltali síðustu fimm árin.

Fjöldi virkra greiðandi sjóðfélaga var 2.418 á árinu 2015 og fjöldi lífeyrisþega 3.653.

Tryggingafræðileg staða sjóðsins batnaði mikið milli ára. Í lok árs 2015 voru áfallnar eignir í tryggingafræðilegri athugun 1,9% hærrí en skuldbindingar, á móti 1,3% neikvæðri stöðu í lok árs 2014, og heildarskuldbindingar voru 1,1% umfram heildareignir, á móti 4,2% 2014.

Bætt tryggingafræðileg staða skýrist aðallega af góðri ávöxtun og lágri verðbólgu undanfarinna ára.

Áhersla hefur verið á aukin gæði fjárfestinga og gagnsæi í viðskiptum. Mikilvægt er að áfram verði unnt að ávaxta fjármuni með ásættanlegri ávöxtun og lágmarksáhættu. Þannig verða hagsmunir sjóðfélaga sem best tryggðir.

Lífeyrissjóðurinn veitir sambærileg réttindi og aðrir sjóðir, en hjá honum er mikil sérþekking á högum bænda.

Skúli Bjarnason

Ágætur vöxtur var í lánveitingum sjóðsins til sjóðfélaga á árinu 2015. Sjóðurinn veitir bæði verðtryggð og óverðtryggð sjóðfélagalán í samræmi við veðmörk eigna, að hámarki 30 mkr. til allt að 40 ára. Ekkert hámark er vegna lána á fyrsta veðrétti að uppfylltum öðrum skilyrðum í lánareglum sjóðsins. Heimilt er að lána félagi í eigu sjóðfélaga með sjálfskuldarábyrgð hans ef eignarhlutur hans í félaginu er að minnsta kosti 25%.

Á bak við góðan árangur standa starfsmenn sjóðsins sem og fjárvörsluaðilar og aðrir sérfræðingar og er þeim öllum þakkað fyrir vel unnin störf á árinu 2015.

Sjóðfélögum og lífeyrisþegum er óskað vel-
farnaðar í framtíðinni.

Skúli Bjarnason
stjórnarformaður

Afkoma – ávöxtun

Hrein eign til greiðslu lífeyris nam 30.578 milljónum króna (mkr.) í árslok 2015, hækkaði um 2.141 mkr. milli ára eða 7,5%. Á sjö árum, frá lokum bankahrunsársins 2008, hefur hrein eign sjóðsins vaxið um 10.258 mkr. eða 51%. Á sama tíma hækkaði vísitala neysluverðs um 31% og er því hækkun umfram breytingu verðlags 20% á tímabilinu.

Afkoma ársins 2015 var með miklum ágætum. Nafnávöxtun verðbréfa sjóðsins reyndist vera 10,4% sem samsvarar 8,3% raunávöxtun. Hrein ávöxtun, það er þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjármunatekjum, var 10,3% sem samsvarar 8,1% hreinni raunávöxtun á móti 5,4% árið 2014. Hrein raunávöxtun hækkar um 2,7 prósentustig milli ára.

Hrein raunávöxtun síðustu fimm ára er 5,5% að meðaltali á ári sem er tveimur prósentustigum

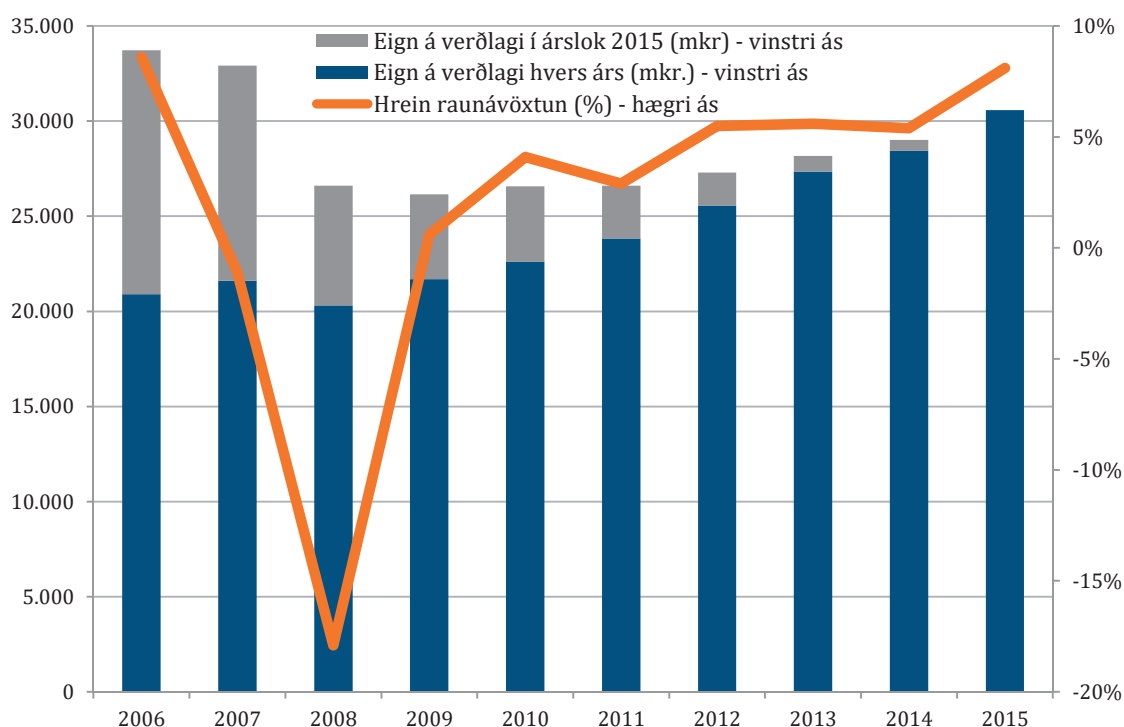
umfram það viðmið sem stuðst er við í tryggingafræðilegri athugun lífeyrissjóðanna.

Fjárfestingartekjur sjóðsins námu 3.052 mkr. og skiluðu allir eignaflokkar jákvæðri raunávöxtun á árinu. Hæst var ávöxtunin á skráðum innlendum hlutabréfum en raunávöxtun þeirra var 44,3%. Vægi erlendra verðbréfa í safninu var 21,8% í lok árs 2015 og var umreiknuð raunávöxtun þeirra 2,4% í skuldabréfum og 0,4% í hlutabréfum. Eignasafn sjóðsins er traust og væntingar eru um framhald á stöðugri og góðri ávöxtun á næstu árum.

Á undanförunum misserum hefur aukin áhersla verið lögð á greiningu á fjárhagslegri stöðu við fjárfestingar, greiðslugetu og gæðamat á skuldara, sem ætti að styrkja sjóðinn enn frekar og afkomu hans þegar til framtíðar er litið.

Raunávöxtun

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Hrein raunávöxtun	8,1%	5,4%	5,6%	5,5%	2,9%	4,1%	0,6%	-17,9%	-1,1%	8,6%
Fimm ára meðaltal	5,5%	4,7%	3,7%	-1,4%	-2,6%	-1,6%	-0,6%	0,7%	6,9%	6,0%
Tíu ára meðaltal	1,9%	2,0%	2,2%	2,7%	1,6%	1,0%	0,4%	1,3%	4,2%	5,2%

Hrein eign til greiðslu lífeyris og hrein raunávöxtun eignasafns hvers árs.

Gullfoss.

Iðgjöld

Heildariðgjaldatekjur námu 622 mkr. samanborið við 615 mkr. árið 2014, hækka um 1,2%. Iðgjöld sjóðfélaga námu 203 mkr., mótframlög 406 mkr. og réttindaflutningar og endurgreiðslur nettó voru 1,6 mkr. Greiðandi virkir sjóðfélagar voru 2.418 á árinu 2015 samanborið við 2.491 á árinu 2014.

Iðgjöld sjóðfélaga eru 4% af launum. Hjá bændum miðast iðgjöld við reiknað endurgjald í landbúnaði eða greidd laun þar sem búrekstrarformi er þannig háttað, sbr. 1. og 2. mgr. 4. gr. laga nr. 12/1999.

Réttindaávinnsla

Réttindi í Lífeyrissjóði bænda voru fram til ársloka 2006 í jafnri réttindaávinnslu, þ.e. sjóðurinn var stigastjóður. Frá 1. janúar 2007 reiknast réttindi í krónum samkvæmt töflu sem fylgir samþykktum sjóðsins. Um er að ræða aldurstengd réttindi sem ráðast af aldri sjóðfélaga í réttindamánuði. Allir sjóðfélagar yngri en 25 ára í árslok 2005 fá aldurstengd réttindi og einnig þeir sem ekki

uppfylla skilyrði til jafnrar réttindaávinnslu. Rétt til jafnrar ávinnslu hafa þeir sjóðfélagar sem voru 25 ára og eldri í árslok 2005, höfðu greitt iðgjöld í sjóðinn í tiltekinn tíma fyrir 42 ára aldur og hefur verið úrskurðað viðmiðunariðgjald sem byggt er á greiddum iðgjöldum árið 2003. Réttur í jafnri ávinnslu miðast þá við allt að viðmiðunariðgjaldi en réttindi út á umframiðgjöld eru aldurstengd.

Aldursdreifing

Meðalaldur greiðandi sjóðfélaga í lífeyrissjóðnum er hár þar sem nýliðun hefur verið lítil. Starfandi sjóðfélögum hefur fækkað og ellilífeyrisþegum fjölgað. Á árinu 2015 voru 18% greiðenda undir 40 ára aldri, 58% voru á aldrinum 40 - 59 ára og sjóðfélagar 60 ára og eldri voru 24%. Athygli vekur að á árinu 2015 hækkaði hlutfall 40 ára og yngri

um 11 prósentustig en lækkaði hjá 60 ára og eldri um 7 prósentustig. Þessi þróun ætti að leiða til betri samsetningar á skuldbindingum sjóðsins. Eftir því sem yngri sjóðfélögum fjölgar hlutfallslega ættu iðgjaldagreiðslur að aukast og lífeyrisbyrði (iðgjöld að frádrögnum útgreiddum lífeyri) að lækka.

Dyrhólaey, Mýrdalsjökull í norðri.

Lífeyrir

Heildarlífeyrisgreiðslur námu 1.381 mkr. á árinu 2015, sem er 6,0% hækkun frá fyrra ári. Lífeyrir greiddur vegna áunninna réttinda var 1.366 mkr. og jókst um 7,8% milli ára. Lífeyrir fylgir mánaðarlegum breytingum á vísitölu neysluverðs, sem hækkaði um 2,0% á árinu 2015.

Lífeyrisþegum hefur fjölgað á undanförunum árum og voru 4.098 á árinu 2015.

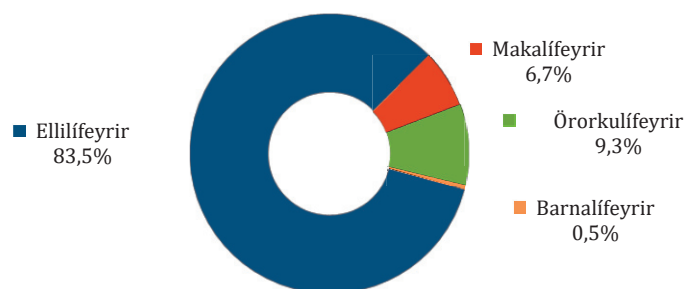
Fjöldi lífeyrisþega

	2015	2014	% br.
Ellilífeyrir	3.035	3.002	1,1%
Örorkulífeyrir	312	293	6,5%
Makalífeyrir	727	729	-0,3%
Barnalífeyrir	24	28	-14,3%
Samtals	4.098	4.052	1,1%

Lífeyrisgreiðslur í mkr.

	2015	2014	% br.
Ellilífeyrir	1.167	1.076	8,5%
Örorkulífeyrir	93	98	-5,6%
Makalífeyrir	103	89	16,5%
Barnalífeyrir	3	4	-19,5%
Samtals	1.366	1.267	7,8%

Hlutfallsleg skipting lífeyris 2015

Tryggingafræðileg staða

Í tryggingafræðilegri athugun felst að reikna annars vegar áfallnar skuldbindingar miðað við áunninn lífeyrisrétt sjóðfélaga og hins vegar heildarskuldbindingar miðað við að virkir sjóðfélagar greiði áfram til sjóðsins þar til þeir hefja töku lífeyris. Við úttektina er miðað við að ávöxtun sjóðsins á næstu áratugum verði 3,5% umfram hækkun vísitölu neysluverðs. Við núvirðisútreikning væntanlegs lífeyris og framtíðariðgjalda er notað sama vaxtavíðmiðið, 3,5%.

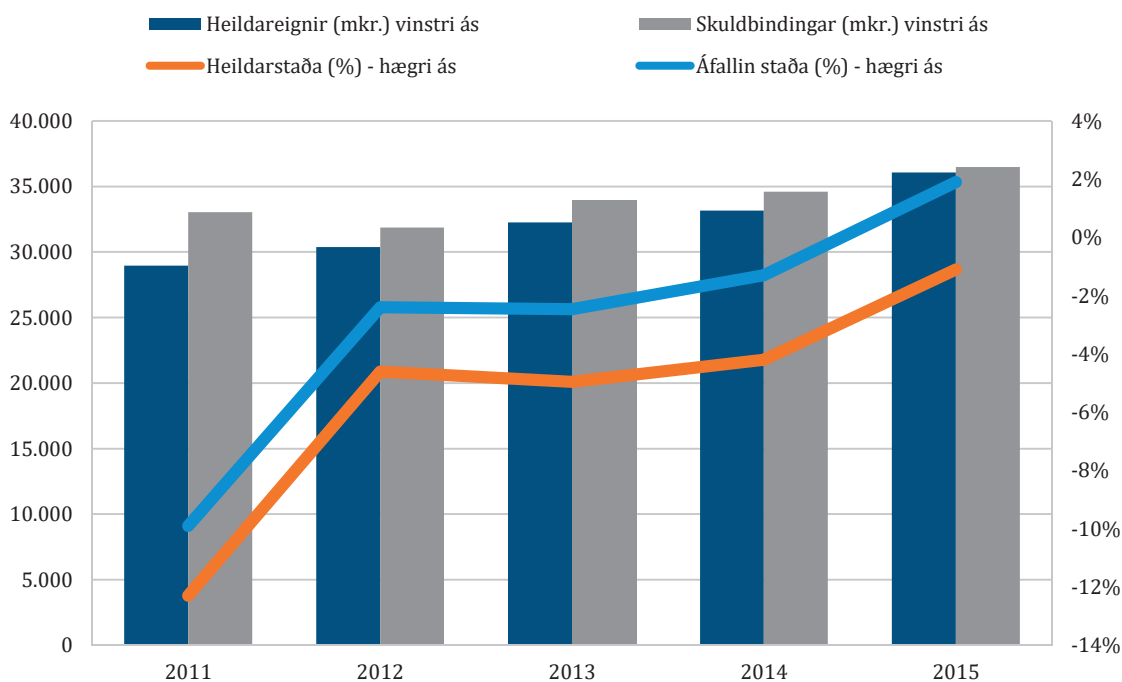
Mat á þeim lífeyrisréttindum sem núverandi sjóðfélagar og lífeyrisþegar hafa áunnið sér kallast áfallin skuldbinding. Mat á skuldbindingum vegna réttinda sem sjóðfélagar munu ávinna sér með áframhaldandi greiðslum iðgjalda til sjóðsins kallast framtíðarskuldbinding. Heildarskuldbindingar lífeyrissjóðs eru þannig samtala af áfallinni skuldbindingu og framtíðarskuldbindingu.

Tryggingafræðileg staða sjóðsins batnaði um rúm þrjú prósentustig milli ára, 3,2 prósentustig á áfallinni stöðu og 3,1 prósentustig á heildarstöðu. Áfallin staða sjóðsins var jákvæð um 1,9% af skuldbindingum í lok árs 2015, á móti 1,3% neikvæðri stöðu í lok árs 2014. Heildarskuldbindingar sjóðsins voru 1,1% umfram heildareignir í lok árs 2015, á móti 4,2% 2014. Bætt tryggingafræðileg staða skýrist aðallega af góðri ávöxtun og lágrí verðbólgu undanfarinna ára.

Í lögum nr. 129/1997 um starfsemi lífeyrisjóða segir að leiði tryggingafræðileg athugun í ljós meira en 10% mun á milli eignarliða og lífeyrisskuldbindinga er skylt að gera breytingar á samþykktum sjóðsins. Það sama á við ef fyrrnefndur munur er meiri en 5% samfellt í fimm ár. Sjóðurinn er innan þeirra marka.

Tryggingafræðileg staða í mkr.

Áfallin staða	2015	2014	Heildarstaða	2015	2014
Eignir	29.807	27.820	Eignir	36.068	33.159
Skuldbindingar	29.238	28.198	Skuldbindingar	36.487	34.611
Eignir umfram skuldbindingar	569	-378	Eignir umfram skuldbindingar	-418	-1.452
% af skuldbindingum	1,9%	-1,3%	% af skuldbindingum	-1,1%	-4,2%

Tryggingafræðileg staða: Þróun heildareigna og skuldbindinga

Kleifarvatn.

Verðbréfavíðskipti og lánveitingar

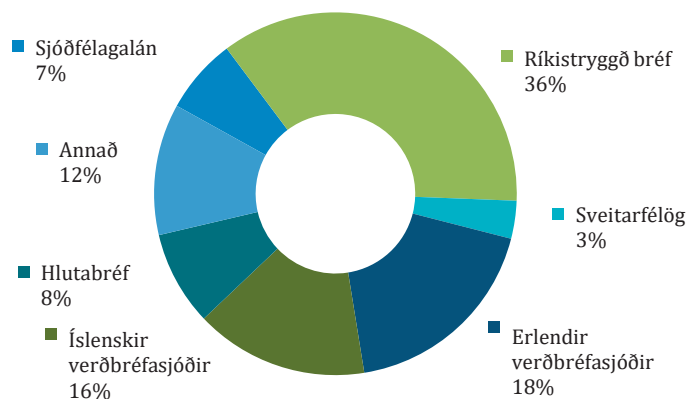
Verðbréfaeign nam 28.307 mkr. í árslok 2015 samanborið við 27.913 mkr. í árslok 2014. Hlutfall innlendra verðbréfa er 78,16% eða 22.125 mkr., og erlendra 21,84% eða 6.182 mkr. Heildareign í ríkistrygðum bréfum er 36% þá er ekki meðtalin

eign slíkra bréfa í verðbréfasjóðum. Á árinu 2015 ráðstafaði sjóðurinn 5.831 mkr. til lánveitinga og verðbréfakaupa og seldi verðbréf fyrir 6.927 mkr. Sala verðbréfa umfram kaup nam því 1.096 mkr.

Verðbréfavíðskipti 2015 í mkr.:

	Kaup	Sala	Kaup-sala
Sjóðfélagalán	294	0	294
Ríkisskuldabréf	177	150	27
Íbúðabréf	128	1.583	-1.455
Skuldabréf fjármálafyrirtækja	583	170	413
Skuldabréf fyrirtækja	444	182	262
Innlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini	1.113	1.915	-802
Erlend hlutabréf og hlutdeildarskírteini	3.070	2.888	182
Aðrar fjárfestingar	22	39	-17
Samtals	5.831	6.927	-1.096

Hlutfallsskipting verðbréfaeignar 31.12 2015

Gunnuhver á Reykjanesi.

Sjóðfélagalán

Á árinu 2015 voru veitt níu lán samtals að fjárhæð 294 mkr., sem er 175% aukning frá fyrra ári en þá voru lánveitingar samtals að fjárhæð 107 mkr. Heildarfjárhæð útistandandi lána í lok ársins var 1.901 mkr. Þegar frá hafa verið dregin 19 mkr. varúðarniðurfærsla.

Sjóðurinn veitir bæði verðtryggð og óverðtryggð sjóðfélagalán í samræmi við veðmörk eigna, að hámarki 30 mkr. til allt að 40 ára. Ekkert hámark er vegna lána á fyrsta veðrétti að uppfylltum öðrum skilyrðum í lánareglum sjóðsins. Í boði er jafngreiðslulán eða lán með jöfnum afborgunum. Af verðtryggðum lánnum er heimilt að greiða eingöngu vexti í allt að fjögur ár frá lántökudegi að vali lántaka ef lánstími er að minnsta kosti til 25 ára, í þrjú ár ef lánstími er 20 ár, í tvö ár ef lánstími er 15 ár og í eitt ár ef lánstími er 10 ár.

Auk lána til einstaklinga, veitir sjóðurinn einnig veðlán félögum í eigu sjóðfélaga að því tilskyldu að eignarhlutur hans eða þeirra sé að lágmarki 25% í félaginu og að sjóðfélagi takist á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu.

Aðeins er lánað gegn fasteignaveði, sem sjóðurinn metur næga tryggingu. Til grundvallar er lagt

áætlað söluverð fasteignar samkvæmt mati sem löggiltur fasteignasali framkvæmir að beiðni sjóðsins.

Sjóðurinn getur fallið frá kröfu um verðmat ef lánsupphæð er vel innan viðmiðunar- og öryggismarka. Nái veðsetning ekki 70% af fasteignamati er ekki þörf á verðmati.

Sjóðurinn gætir sérstakrar varúðar við verðmat fasteigna sem talið er að geti verið erfiðar í endursölu og/eða takmarkaður markaður er fyrir.

Ekki er lánað gegn lánsveði.

Áhvílandi uppreiknaðar veðskuldir að viðbættu nýju láni skulu ekki vera umfram 60% af áætluðu söluverði fasteignar án bústofns, greiðslumarks og vélakosts, 45% af áætluðu söluverði íbúðarhúsnæðis utan þéttbýlis, annars allt að 65% háð mati stjórnar hverju sinni, og 30% af áætluðu söluverði á sérhæfðu húsnæði. Hvorki er lánað út á ósamþykktar íbúðir né fasteignir, sem eru með lægra fasteignamat en 4 mkr. Veðsetning íbúðarhúsnæðis og sérhæfðs húsnæðis skal að öðru jöfnu aldrei fara upp fyrir 80% af brunabótamati.

Þingvellir.

Fjárfestingarstefna

Fjárfestingarstefna Lífeyrissjóðs bænda var endurskoðuð á árinu 2015 og var uppfærð stefna vegna ársins 2016 samþykkt af stjórn 30. nóvember.

Lagalegur grundvöllur

Lífeyrissjóður bænda starfar samkvæmt lögum um Lífeyrissjóð bænda nr. 12/1999 og lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og tryggir þau lágmarksréttindi sem þar er kveðið á um. Sjóðurinn rekur samtryggingardeild og eru iðgjöld sjóðfélaga 4% af iðgjaldsstofni og mótframlag atvinnurekanda 8%. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri samkvæmt gildandi lögum og ákvæðum samþykktá sjóðsins.

Stjórn lífeyrissjóðsins skal móta fjárfestingarstefnu sjóðsins, sbr. VI. kafla laga nr. 129/1997, 3. tl. 3. mgr. 29. gr. og VII. kafla sömu laga.

Eignastýringarsamningur er við eignastýringu fagfjárfesta í Arion banka.

Hrein eign sjóðsins til greiðslu lífeyris var í lok árs 2015 30.578 mkr. og hækkaði um 7,5% milli ára. Hrein raunávöxtun 2015 var 8,1% og hefur hún verið 5,2% að meðaltali síðustu fimm árin.

Forsendur fjárfestingarstefnu

Lífeyrissjóður bænda er langtímafjárfestir og leggur það sjónarmið til grundvallar fjárfestingum og stýringu á verðbréfaeign sinni í því skyni að hámarkaávöxtun sjóðsins með hliðsjón af

þeim kjörum sem best eru boðin á hverjum tíma, að teknu tilliti til áhættu. Eignir skulu ávaxtaðar í samræmi við lög, einkum 36. gr. laga nr. 129/1997, 8. gr. samþykktá sjóðsins og samkvæmt nánari reglum Fjármálaeftirlitsins.

Við ákvörðun fjárfestingarstefnu sjóðsins er tekið mið af lífeyrisbyrði hans og stefnan í grunninn höfð varfærin þar sem mikilvægt er að vel takist til viðávöxtun eigna til að verja áunnin réttindi sjóðfélaga. Stjórn sjóðsins stefnir þó að því að auka réttindi til framtíðar og gerir sér grein fyrir því að það geti falið í sér einhverja viðbótaráhættu umfram það að fjárfesta eingöngu í ríkistryggðum bréfum.

Í ríkari mæli er horft til skuldbindinga sjóðsins og reynt að lágmarka líkur á því að skerða þurfi réttindi sjóðfélaga. Þar skiptir miklu máli líftími skuldbindinga, þ.e. meðalaldur sjóðfélaga. Því er mikilvægt að fjárfestingarstefnan taki tillit til samspils eigna og skuldbindinga, sem endurspeglar réttindi sjóðfélaga í framtíðinni.

Áfram er mikilvægt að hafa mismunandi eignaflokka í verðbréfasöfnum til að dreifa áhættu. Með því að blanda saman eignaflokkum má ná fram áhættudreifingu.

Fjárfestingarstefnan er mótuð til lengri tíma, til allt að fimm ára, og eignasamsetning er innan vikmarka gildandi stefnu.

Skarðsheiði, Hvalfirði.

Mat á áhættu fjárfestingarstefnu

Við mat á áhættu eru helstu áhættuþættir sem snerta eignir og skuldbindingar dregnir upp og er sviðsmyndagreining notuð til að gera grein fyrir mögulegum áhrifum óhagstæðra breytinga.

Samkvæmt gefnum forsendum um ávöxtun verðbréfaflokka er vænt raunávöxtun Lífeyris-sjóðs bænda til lengri tíma 4,2% en markmið sjóðsins er að ná a.m.k. 3,5% langtíma-raunávöxtun og að flökt (mælt með staðalfrávik) í ávöxtun sé í samræmi við flökt einstakra eignaflokka sjóðsins á hverjum tíma samkvæmt fjárfestingarstefnunni.

Miðað er við að vænt raunávöxtun innlendra ríkisskuldabréfa sé 2,6% og flökt ávöxtunar sé 7,9%. Við mat á væntri raunávöxtun innlendra ríkisskuldabréfa er miðað við ávöxtunarkröfu á verðtryggðu skuldabréfi útgefnu af Íbúðalánasjóði með lokagjalddaga árið 2044 (HFF44).

Flöktið er mælt sem sögulegt flökt frá árslokum 2010 til ágúst 2015. Vænt raunávöxtun annarra innlendra skuldabréfa er með 0,75% álagi á ríkisskuldabréf og 25% álagi á flökt. Vænt raunávöxtun er því 3,4% og flökt 9,9%.

Gert er ráð fyrir því að vænt raunávöxtun erlendra skuldabréfa (hlutabréfa) sé 2,0% (7,0%) og flökt í ávöxtun sé 7,9% (17,7%). Við mat á væntri raunávöxtun og flökti í ávöxtun erlendra hlutabréfa er miðað við Dimson, Marsh og Staunton (2011). Áhættuálag á innlend hlutabréf miðað við erlend hlutabréf er metið hálf próséntustig, ávöxtun 7,5%, og vænt flökt helmingi hærra en flökt á erlendum hlutabréfum, 26,6%. Áhættuálag á sérhæfðar fjárfestingar og óskráð innlend hlutabréf er metið hálf próséntustig á innlend hlutabréf, ávöxtun 8%, og flökt tvöfalt hærra en á erlendum hlutabréfum, 35,4%.

Forsendur fyrir væntri ávöxtun

Eignaflokkur:

Innlend ríkisskuldabréf	2,6%
Önnur innlend skuldabréf	3,4%
Erlend skuldabréf	2,0%
Erlend hlutabréf	7,0%
Skráð innlend hlutabréf	7,5%
Sérhæfðar fjárfestingar og óskráð innl. hlutabréf	8,0%
Vænt raunávöxtun og flökt eignasafns	4,2%

Vænt raunávöxtun Staðalfrávik (flökt)

	2,6%	7,9%
	3,4%	9,9%
	2,0%	7,9%
	7,0%	17,7%
	7,5%	26,6%
	8,0%	35,4%
	4,2%	5,9%

Lundi í Grímsey.

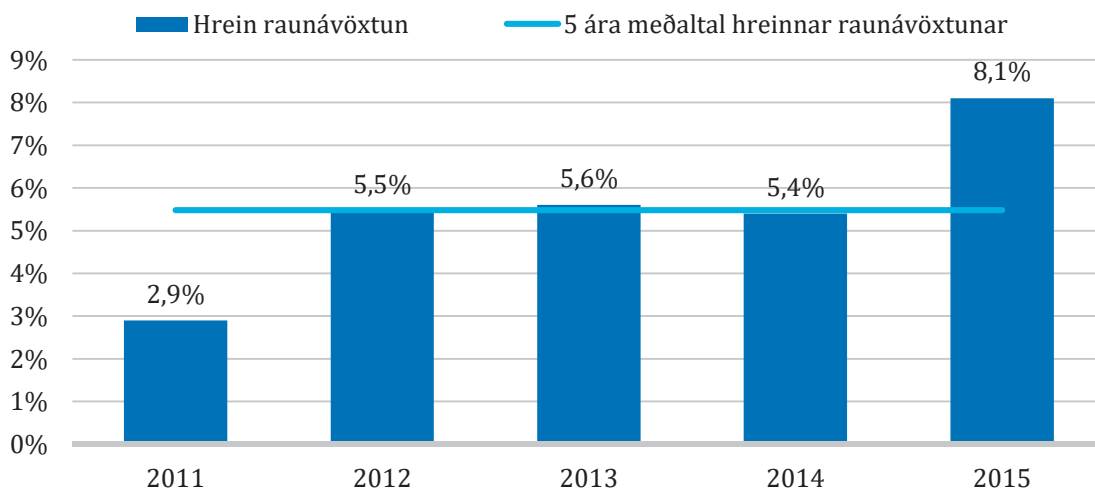
Markmið um eignasamsetningu

Í lögum um lífeyrissjóði er gert ráð fyrir að sett séu efri mörk á fjárfestingu í ýmsum tegundum og flokkum verðbréfa. Takmarkanir tryggja dreifingu eigna og eru mikilvæg aðferð til að draga úr áhættu. Vikmörkin í stefnunni eru höfð nokkuð rúm þannig að þau tryggji ákveðinn sveigjanleika og ekki reyni á þau í sífellu. Þetta fer þó að nokkru eftir tegundum eigna. Við nýtingu vikmarka skal ávallt skoða stöðuna og ákveða viðbrögð áður en reynir á vikmörkin.

Skipting verðbréfaeignar skal miðuð við þau eignamörk sem tilgreind eru í töflunum hér til hliðar. Eignaskipting getur farið tímabundið út fyrir tilgreind mörk, meðal annars vegna

skyndilegra breytinga á markaðsgengi verðbréfa. Skal þá leitast við að lagfæra hlutföll í eignasamsetningu eins fljótt og mögulegt er, þó að teknu tilliti til hagsmuna sjóðsins. Heimilt er að nýta vikmörk innan fjárfestingarstefnu til að nýta tækifæri sem skapast á mörkuðum og/eða til að draga úr áhættu.

Vikmörkin eru hluti af fjárfestingarstefnunni og kveða á um hvað eignasamsetning má víkja langt frá markmiðum. Val eigna fer fram innan hvers eignaflokks þar sem eru ólíkar tegundir bréfa með mismunandi líftíma. Sami eignaflokkur getur því gefið ólíka ávöxtun eftir því hvaða eignir eru valdar.

Lúpínubreiða á Markarfljótsaurum.

Skipting fjárfestinga á eignaflokka:

	Markmið	Lágmark	Hámark
Flokkar verðbréfa:	%	%	%
Innlán í bönkum og sparisjóðum	3%	0%	15%
Skuldabréf með ábyrgð ríkissjóðs	43%	30%	100%
Skuldabréf bæjar- og sveitarfélaga	3%	0%	10%
Skuldabréf og víxlar fjármálastofnana	5%	0%	15%
Fasteignaveðtryggð skuldabréf	6%	0%	35%
Hlutabréf	27%	0%	40%
Hlutir eða hlutdeildarskírteini annarra sjóða	3%	0%	10%
Önnur verðbréf	10%	0%	30%
Fjárfesting í íbúðarhúsnæði	0%	0%	5%
Samtals:	100%		
Hlutabréf, sundurliðun:			
Skráð innlend hlutabréf	7%	0%	15%
Óskráð innlend hlutabréf	4%	0%	10%
Erlend hlutabréf	16%	0%	25%
Samtals	27%	0%	40%
Önnur verðbréf, sundurliðun:			
Skuldabréf fyrirtækja	4%	0%	15%
Erlend skuldabréf	4%	0%	25%
Annað	2%	0%	15%
Samtals	10%	0%	30%

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bænda.

Fremri röð frá vinstri: Örn Bergsson, Skúli Bjarnason, formaður, og Ólafur K. Ólafs, framkvæmdastjóri. Aftari röð frá vinstri: Sara Lind Guðbergsdóttir, Guðrún Lárusdóttir og Vigdís M. Sveinbjörnsdóttir.

Áhættustefna

Í leiðbeinandi tilmælum Fjármálaeftirlitsins um áhættustýringu (eftirlitskerfi) samtryggingadeilda lífeyrissjóða nr. 1/2013 er kveðið á um þá skyldu stjórnna lífeyrissjóða að koma sér upp virkri áhættustýringu til að gera sér grein fyrir þeim áhættum sem fylgja starfseminni og að setja sér ásættanleg mörk fyrir þessar áhættur.

Áhættustefna Lífeyrissjóðs bænda var endurskoðuð á árinu 2015 og var uppfærð stefna samþykkt af stjórn 19. febrúar.

Markmið áhættustefnu

Markmið stjórnar Lífeyrissjóðs bænda með setningu áhættustefnu er að auka öryggi í rekstri sjóðsins. Áhersla er lögð á góða yfirsýn stjórnar og stjórnenda yfir helstu áhættuþætti. Greint er frá skipulagi og ábyrgð er varðar heildaráhættustýringu tryggingadeildar sjóðsins.

Áhættustefnan helst í hendur við fjárfestingarstefnu, þar sem stjórn hefur ákveðið heimild til fjárfestinga. Áhættustefnunni er einnig ætlað að skapa grundvöll fyrir virkri upplýsingagjöf til stjórnar og stuðla að því að stjórn og starfsmenn, sem annast rekstur sjóðsins séu meðvitaðir um áhættu og gefist þannig betri kostur á því að bregðast við ef hún fer út fyrir ásættanleg mörk.

Viðhorf stjórnar til áhættu

Stjórn Lífeyrissjóðs bænda hefur rætt viðhorf sitt til áhættu og vill tryggja að unnt verði að standa við lífeyrisskuldbindingar sjóðsins þannig að

lágmarkaðar séu líkur á að breyta þurfi réttindum sjóðfélaga eða iðgjöldum til lágmarks-tryggingarverndar.

Yfirsýn stjórnenda og starfshættir við eftirlit

Stjórn og starfsmenn Lífeyrissjóðs bænda skulu ávallt starfa þannig að hagsmunir allra sjóðfélaga séu teknir fram yfir aðra hagsmuni og starfa af heiðarleika, gegnsæi, varfærni, hagræmni og öryggi fyrir sjóðfélagana.

Stjórn

Stjórn sjóðsins ber ábyrgð á því að starfsemi Lífeyrissjóðs bænda sé í samræmi við lög, reglugerðir settar samkvæmt þeim og samþykktir sjóðsins. Í því felst að stjórn ber endanlega ábyrgð á því að móta eftirlitskerfi sem gerir sjóðnum kleift að greina, vakta, meta og stýra áhættu í starfsemi sjóðsins, meðal annars með því að móta innra eftirlit og skjalfesta ferla.

Hlutverk stjórnar er jafnframt að gera sér grein fyrir þeim áhættum sem fylgja starfsemi sjóðsins, ásamt því að setja þeim ásættanleg mörk. Í samræmi við það mótar stjórn fjárfestingarstefnu til eins árs, þar sem gerð er grein fyrir áhættuþoli og áhættuvilja í hverjum eignaflokki og áhættustefnu til þriggja ára, sem lagðar eru til grundvallar við eignastýringu sjóðsins.

Framkvæmdastjóri

Framkvæmdastjóri starfar í samræmi við starfsreglur sjóðsins og ber hann ábyrgð gagnvart stjórn á því að sjóðurinn starfi eftir þeim lögum og reglum sem um hann gilda, skipulag innra eftirlits sé með þeim hætti sem stjórn hefur samþykkt og áhættustýring sé fullnægjandi ásamt viðeigandi upplýsingagjöf og viðbrögðum. Framkvæmdastjóri heldur utan um verksvið, ábyrgðir og heimildir starfsmanna og tryggir að ábyrgðinni sé deilt með fullnægjandi hætti. Þá skal framkvæmdastjóri einnig móta viðeigandi markmið fyrir áhættustýringu og innra eftirlit og fylgjast með því að eftirlitið sé fullnægjandi og skilvirkt.

Eignastýringarsamningur

Lífeyrissjóður bænda er með samning við Arion banka um eignastýringu sem starfsmenn eignastýringar fagfjárfesta annast. Eignum, sem samningurinn tekur til, er stýrt í samræmi við gildandi fjárfestingarstefnu sjóðsins hverju sinni. Unnið er eftir skriflegum verkferlum og verklagsreglum sem hafa það markmið að lágmarka áhættu og ná fram settum markmiðum sjóðsins. Daglega er meðal annars farið yfir það hvort viðskipti hafi verið rétt framkvæmd, hvort neikvæð staða sé á bankareikningum og hvort farið sé út fyrir heimildir fjárfestingarstefnu. Reglulega eru haldnir fundir þar sem farið er yfir ávöxtun, eignastöðu og stefnu í fjárfestingum.

Áhættustýring Arion banka fylgist með því að fjárfestingar séu í samræmi við fjárfestingarstefnu og innan þeirra vikmarka sem stjórn sjóðsins hefur samþykkt. Regluvörslu Arion banka er ætlað að tryggja eftirfylgni bankans við lög og reglur sem bankanum ber að fylgja í því sambandi.

Tryggingastærðfræðingur

Árlega framkvæmir tryggingastærðfræðingur, eða sá sem hlotið hefur viðurkenningu Fjármálaeftirlitsins til slíks starfs, athugun á tryggingafræðilegri stöðu sjóðsins. Hann framkvæmir jafnframt árlega álagspróf þar sem áhrif á tryggingafræðilega stöðu sjóðsins eru metin miðað við álagsþætti fyrirfram skilgreinda af Fjármálaeftirlitinu.

Innri endurskoðun

Innri endurskoðun starfar sjálfstætt og tekur ekki ákvarðanir sem tengjast daglegri starfsemi sjóðsins. Innri endurskoðun veitir óháða staðfestingu á innra eftirliti sem ætlað er að bæta rekstur sjóðsins. Hún leggur jafnframt mat á skipulag og virkni vöktunar stjórnenda, hvort heildaráhættustýring og innra eftirlit virki eins og til er ætlast. Stjórn er gerð grein fyrir meginniðurstöðum árlegrar endurskoðunar.

Ytri endurskoðun

Ytri endurskoðun er framkvæmd af löggiltum endurskoðanda sem starfar ekki í þágu sjóðsins að öðru en endurskoðun og innra eftirliti. Markmið ytri endurskoðunar er að komast að raun um hvort ársreikningur gefi glögga mynd af breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris á reikningsárinu og efnahag í lok þess, að ársreikningur sé saminn í samræmi við ákvæði laga og reglna, sem gilda um starfsemina, samþykktir sjóðsins og góða reikningsskilavenju og að fylgt hafi verið ákvæðum laga og reglna varðandi upplýsingaskyldu sjóðsins. Eftir uppgjör ytri endurskoðanda kynnir hann niðurstöður sínar fyrir stjórn sjóðsins.

Endurskoðunarnefnd

Endurskoðunarnefnd er skipuð af stjórn sjóðsins og starfar sem samskiptaðili milli stjórnar, stjórnenda hans og ytri og innri endurskoðenda hans í tengslum við skýrslugjöf þeirra og málefni sem tengjast innra eftirliti. Nefndin aðstoðar jafnframt stjórn við að uppfylla skyldur sínar með því að starfa sem óháður aðili, sem hefur eftirlit með reikningsskilaverli sjóðsins og innra eftirliti hans ásamt störfum ytri og innri endurskoðenda sjóðsins. Endurskoðunarnefnd fundar að lágmarki fjórum sinnum á ári og gefur árlega skýrslu til stjórnar.

Áhættuskýrsla

Áhættustýring Arion banka gerir skýrslu ársfjórðungslega um fjárhagslega áhættu sjóðsins. Í fjárhagslegri áhættu (markaðsáhættu) felst hættu á fjárhagslegu tapi vegna liða innan og utan efnahagsreiknings vegna breytinga á markaðsvirði fjármálagerninga, svo sem vegna breytinga á vöxtum, gengi gjaldmiðla og virði hlutabréfa.

Kannaðir eru tilteknir áhættuþættir s.s. vaxta-, markaðs-, gjaldmiðla-, verðbólgu-, mótaðila- og seljanleikaáhætta og hvort eignastýringin sé í samræmi við fjárfestingastefnu.

Rekstraráhættumat

Til að fylgjast með rekstraráhættu eru þær áhættur, sem fylgja daglegum rekstri, kortlagðar. Í matinu er meðal annars litið til starfsmannaáhættu, áhættu vegna svika, orðsporsáhættu, hættu vegna upplýsingatækni, hættu sem útivistunarsamningar fela í sér og hættu á að sjóðurinn starfi ekki í samræmi við lög og reglur.

Ársreikningur 2015

Fjárhæðir í krónum

Annual accounts 2015

Amounts in ISK

Efnisyfirlit / Table of Contents

Ársreikningur:

- 19 Skýrsla stjórnar
- 21 Áritun óháðs endurskoðanda
- 23 Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris 2015
- 24 Efnahagsreikningur 31. desember 2015
- 25 Yfirlit um sjóðstreymi 2015
- 26 Skýringar

Annual accounts:

- 35 Statement of Changes in Net Assets for Pension Payments 2015
- 36 Balance Sheet December 31, 2015
- 37 Cash Flow Statement 2015
- 38 Selected Financial Indicators

Skýrsla stjórnar

Lífeyrissjóður bænda starfar samkvæmt lögum um Lífeyrissjóð bænda nr. 12/1999 og lögum nr. 129/1997 um skylduþryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða og tryggir þau lágmarksréttindi sem þar er kveðið á um. Sjóðurinn rekur samtryggingardeild og eru iðgjöld 4% framlag launþega og 8% framlag atvinnurekanda. Hlutverk sjóðsins er að tryggja sjóðfélögum, eftirlifandi mökum þeirra og börnum lífeyri samkvæmt gildandi lögum og ákvæðum samþykka sjóðsins.

Stöðugur vöxtur á hreinni eign til greiðslu lífeyris

Hrein eign til greiðslu lífeyris nam 30.578 milljónum króna (mkr.) í árslok 2015, hækkaði um 2.141 mkr. milli ára eða 7,5%. Á sjö árum, frá lokum bankahrunsársins 2008, hefur hrein eign sjóðsins vaxið um 10.258 mkr. eða 51%. Á sama tíma hækkaði vísitala neysluverðs um 31% og er því hækkun umfram breytingu verðlags 20% á tímabilinu.

Hrein raunávöxtun 8,1% á árinu 2015

Afkoma ársins 2015 var með miklum ágætum. Nafnávöxtun verðbréfa sjóðsins reyndist vera 10,4% sem samsvarar 8,3% raunávöxtun. Hrein ávöxtun, það er þegar rekstrarkostnaður hefur verið dreginn frá hreinum fjármunatekjum, var 10,3% sem samsvarar 8,1% hreinni raunávöxtun á móti 5,4% árið 2014. Hrein raunávöxtun hækkar um 2,7 prósentustig milli ára. Hrein raunávöxtun síðustu fimm ára er 5,5% að meðaltali á ári sem er tveimur prósentustigum umfram það viðmið sem stuðst er við í tryggingafræðilegri athugun lífeyrissjóðanna.

Fjárfestingartekjur sjóðsins námu 3.052 mkr. og skiluðu allir eignaflokkar jákvæðri raunávöxtun á árinu. Hæst var ávöxtunin á skráðum innlendum hlutabréfum en raunávöxtun þeirra var 44,3%. Vægi erlendra verðbréfa í safninu var 21,8% í lok árs 2015 og var umreiknuð raunávöxtun þeirra 2,4% í skuldabréfum og 0,4% í hlutabréfum. Á undanförunum misserum hefur aukin áhersla verið lögð á greiningu á fjárhagslegri stöðu við fjárfestingar, greiðslugetu og gæðamat á skuldara, sem ætti að styrkja sjóðinn enn frekar og afkomu hans þegar til framtíðar er litið.

Ríflega sex þúsund sjóðfélagar

Fjöldi greiðandi sjóðfélaga var 2.418 og 3.653 sjóðfélagar fengu lífeyrisgreiðslur úr sjóðnum á árinu 2015. Heildariðgjaldatekjur námu 622 mkr. samanborið við 615 mkr. árið 2014, hækka um 1,2%. Iðgjöld sjóðfélaga námu 203 mkr., mótframlög 406 mkr. og réttindaflutningar og endurgreiðslur nettó voru 1,6 mkr. Heildarlífeyrisgreiðslur námu 1.381 mkr. á árinu 2015, sem er 6,0% hækkun frá fyrra ári. Lífeyrir greiddur vegna áunninna réttinda var 1.366 mkr. og jókst um 7,8% milli ára.

Rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld

Á árinu 2015 var rekstrarkostnaður og fjárfestingargjöld 161 mkr. en var 146 mkr. árið áður, sem er 10,3% hækkun milli ára. Rekstrarkostnaður var 39 mkr., hækkar um 6,8%, en fjárfestingargjöld voru 122 mkr., aukast um 11,5%, sem stafar meðal annars af auknum umsvifum í fjárfestingarstarfsemi og auknum kostnaði við lánaumsýslu og eftirlit ýmis konar af hálfu opinberra aðila. Launakostnaður sjóðsins, þ.m.t. stjórnar og endurskoðunarnefndar, nam 58 mkr. árið 2015, þar af voru laun 47 mkr. og launatengd gjöld 11 mkr. Stöðugildi voru fimm á árinu 2015.

Vöxtur í sjóðfélagalánum. Heimilt að greiða eingöngu vexti fyrstu 4 ár lánstímans.

Sjóðurinn veitir bæði verðtryggð og óverðtryggð sjóðfélagalán í samræmi við veðmörk eigna, að hámarki 30 mkr. til allt að 40 ára. Ekkert hámark er vegna lána á fyrsta veðrétti að uppfylltum öðrum skilyrðum í lánareglum sjóðsins. Heimilt er að lána félagi í eigu sjóðfélaga með sjálfskuldarábyrgð hans þar sem eignarhlutur hans í félaginu er að minnsta kosti 25%. Af lánum verður heimilt að greiða eingöngu vexti í allt að fjögur ár frá lántökudegi.

Á árinu 2015 voru veitt níu lán samtals að fjárhæð 294 mkr., sem er 175% aukning frá fyrra ári en þá voru lánveitingar samtals að fjárhæð 107 mkr. Heildarfjárhæð útistandandi lána í lok ársins var 1.901 mkr. þegar frá hefur verið dregin 19 mkr. varúðarniðurfærsla.

Eignastýring í traustum farvegi

Sjóðurinn var með eignastýringu hjá Eignastýringu Arion banka hf á árinu 2015. Framkvæmd eignastýringar kallar á stöðuga árvekni þar sem mikilvægt er að ætíð sé leitað bestu kosta fyrir sjóðinn hverju sinni. Við ákvörðun fjárfestingarstefnu er tekið mið af hækkandi lífeyrisbyrði sjóðsins og stefnan því höfð varfærin þar sem mikilvægt er að vel takist til við ávöxtun eigna til að verja áunnin réttindi.

Tryggingafræðileg staða batnar

Tryggingafræðileg staða sjóðsins batnaði um rúm þrjú prósentustig milli ára, 3,2 prósentustig á áfallinni stöðu og 3,1 prósentustig á heildarstöðu. Áfallin staða sjóðsins var jákvæð um 1,9% af skuldbindingum í lok árs 2015, á móti 1,3% neikvæðri stöðu í lok árs 2014. Heildarskuldbindingar sjóðsins voru 1,1% umfram heildareignir í lok árs 2015, á móti 4,2% 2014. Bætt tryggingafræðileg staða skýrist aðallega af góðri ávöxtun og lágri verðbólgu undanfarinna ára.

Upplýsingagjöf og aðgengi upplýsinga

Eftir áritun ársreiknings birtir sjóðurinn auglýsingu í Bændablaðinu þar sem gerð er grein fyrir starfsemi og reikningum fyrir liðið ár. Á vefsíðu sjóðsins www.lsb.is má nálgast almennar upplýsingar um sjóðinn, starfsemina, eignasafn, iðgjald, lífeyrisrétt og lánareglur. Þar er einnig að finna öll nauðsynleg umsóknareyðublöð. Launagreiðenda- og sjóðfélagavefur er á vefsíðunni, sem hefur auðveldað samskipti við sjóðinn. Í Lífeyrisgáttinni, sem er aðgengileg í gegnum sjóðfélagavefinn má sjá á einum stað yfirlit yfir réttindi í öllum samtryggingarsjóðum sem sjóðfélaginn á réttindi hjá. Algengt er að fólk eigi réttindi í mörgum lífeyrissjóðum og hefur tilkoma Lífeyrisgáttarinnar gert því auðveldara að fá yfirsýn yfir áunnin réttindi.

Stjórn og framkvæmdastjóri Lífeyrissjóðs bænda staðfesta hér með ársreikning sjóðsins fyrir árið 2015 með undirskrift sinni.

Reykjavík, 25. febrúar 2016.

Í stjórn Lífeyrissjóðs bænda

Skúli Bjarnason, stjórnarformaður

Guðrún Lárusdóttir

Sara Lind Guðbergsdóttir

Vigdís M. Sveinbjörnsdóttir

Örn Bergsson

Framkvæmdastjóri

Ólafur K. Ólafs

Áritun óháðs endurskoðanda

Til stjórnar og sjóðfélaga í Lífeyrissjóði bænda

Við höfum endurskoðað meðfylgjandi ársreikning Lífeyrissjóðs bænda fyrir árið 2015. Ársreikningurinn hefur að geyma skýrslu stjórnar, yfirlit um breytingar á hreinni eign til greiðslu lífeyris, efnahagsreikning 31. desember 2015, yfirlit um sjóðstreymi, upplýsingar um mikilvægar reikningsskilaaðferðir, skýringar og kennitölur.

Ábyrgð stjórnar og framkvæmdastjóra á ársreikningnum

Stjórn og framkvæmdastjóri eru ábyrgir fyrir gerð og framsetningu ársreikningsins í samræmi við lög um ársreikninga og reglur um ársreikninga lífeyrissjóða. Stjórn og framkvæmdastjóri eru einnig ábyrgir fyrir því innra eftirliti sem nauðsynlegt er varðandi gerð og framsetningu ársreikningsins, þannig að hann sé án verulegra annmarka, hvort sem er vegna sviksemi eða mistaka.

Ábyrgð endurskoðanda

Ábyrgð okkar felst í því álit sem við látum í ljós á ársreikningnum á grundvelli endurskoðunarinnar. Endurskoðað var í samræmi við alþjóðlega endurskoðunarstaðla. Samkvæmt þeim ber okkur að fara eftir settum siðareglum og skipuleggja og haga endurskoðuninni þannig að nægjanleg víska fáist um að ársreikningurinn sé án verulegra annmarka.

Endurskoðun felur í sér aðgerðir til staðfestingar á fjárhæðum og öðrum upplýsingum í ársreikningnum. Val endurskoðunaraðgerða byggir á faglegu mati endurskoðandans, þar með talið á þeirri hættu að verulegir annmarkar séu á ársreikningnum, hvort sem er af völdum sviksemi eða mistaka. Við áhættumatið er tekið tillit til þess innra eftirlits félagsins sem varðar gerð og glögga framsetningu ársreikningsins, til þess að skipuleggja viðeigandi endurskoðunaraðgerðir, en ekki í þeim tilgangi að gefa álit á virkni innra eftirlits fyrirtækisins. Endurskoðun felur einnig í sér mat á því hvort reikningsskilaaðferðir og matsaðferðir sem stjórnendur nota við gerð ársreikningsins séu viðeigandi sem og mat á framsetningu hans í heild og að ganga úr skugga um að skýrsla stjórnar hafi að geyma þær upplýsingar sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga.

Við teljum að við endurskoðunina höfum við aflað nægilegra og viðeigandi gagna til að byggja álit okkar á.

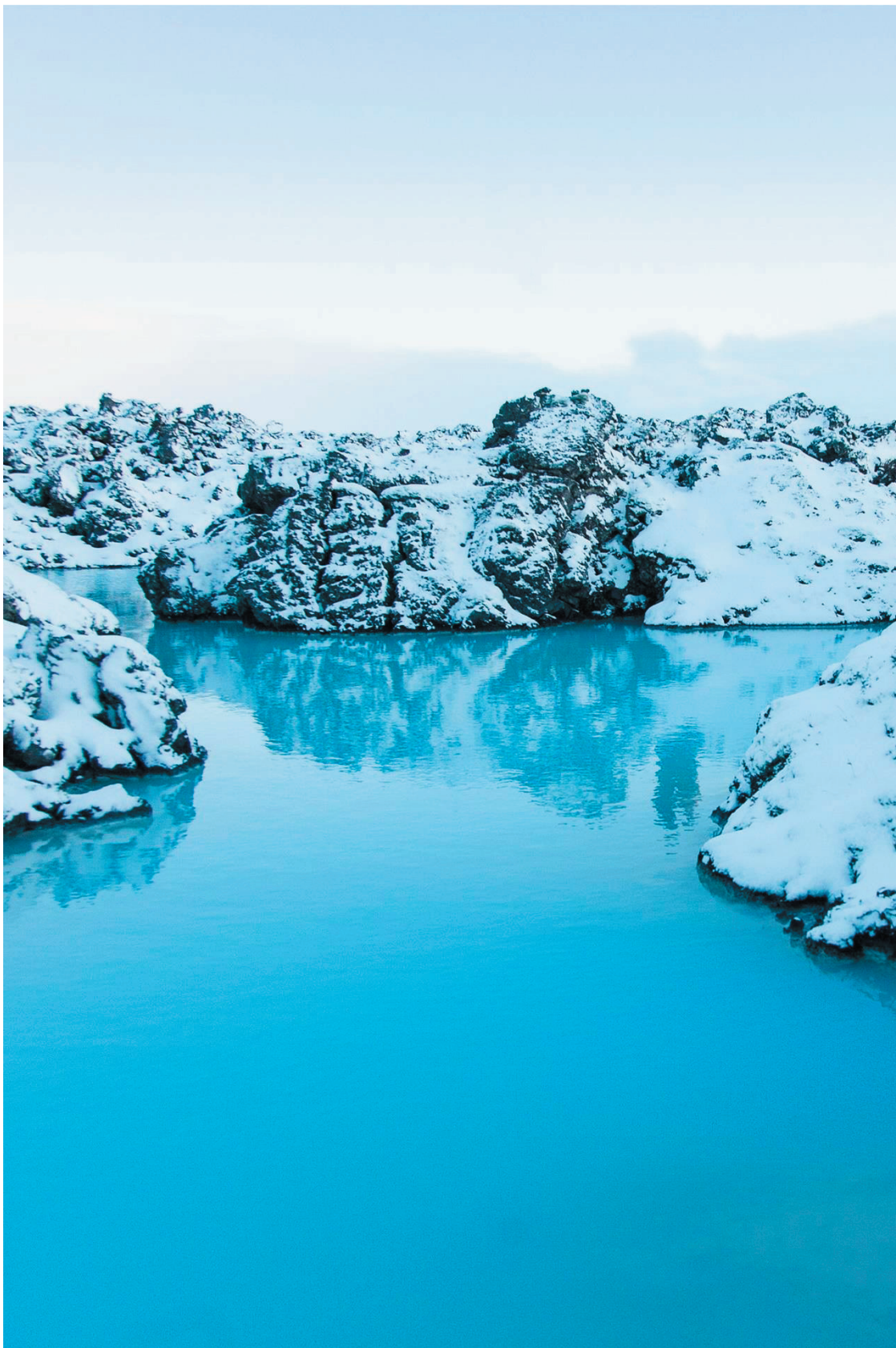
Álit

Það er álit okkar að ársreikningurinn gefi glögga mynd af afkomu sjóðsins á árinu 2015, efnahag hans 31. desember 2015 og breytingu á handbæru fé á árinu 2015, í samræmi við reglur um ársreikninga lífeyrissjóða og lög um ársreikninga og að skýrsla stjórnar hafi að geyma þær upplýsingar, komi þær ekki fram annars staðar í ársreikningnum, sem þar ber að veita í samræmi við lög um ársreikninga.

Reykjavík, 25. febrúar 2016.

PricewaterhouseCoopers ehf

Kristinn F. Kristinsson
löggiltur endurskoðandi

Bláa lónið.

Yfirlit um breytingu á hreinni eign til greiðslu lífeyris 2015

	Skýr.	2015	2014
Iðgjöld			
Iðgjöld sjóðfélaga	3	203.107.972	200.280.391
Mótframlög	3	406.199.268	401.519.721
Réttindaflutningur og endurgreiðslur	4	1.551.312	776.500
Framlag ríkisins til jöfnunar örorkubyrði	4	11.447.011	12.603.072
		<u>622.305.563</u>	<u>615.179.684</u>
Lífeyrir			
Lífeyrir	5	1.380.212.544	1.285.191.392
Framlag til starfsendurhæfingarsjóðs	7	6.407.282	6.165.177
Annar beinn kostnaður vegna örorku		495.548	392.019
Umsjónarnefnd eftirlauna	5	(14.743.975)	(18.063.980)
		<u>1.372.371.399</u>	<u>1.273.684.608</u>
Fjárfestingartekjur			
Tekjur af eignarhlutum	8	491.218.530	138.203.720
Vaxtatekjur og gengismunur	9	2.482.189.114	1.764.490.319
Breytingar á niðurfærslu eigna	18	(30.799.084)	0
Aðrar fjárfestingartekjur		109.725.382	1.225.733
		<u>3.052.333.942</u>	<u>1.903.919.772</u>
Fjárfestingargjöld			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	6	55.655.861	52.132.216
Vaxtagjöld		71.575	89.508
Önnur fjárfestingargjöld		66.395.012	57.281.955
		<u>122.122.448</u>	<u>109.503.679</u>
Rekstrarkostnaður			
Skrifstofu- og stjórnunarkostnaður	6	33.056.010	30.440.410
Annar rekstrarkostnaður		5.973.160	6.117.772
		<u>39.029.170</u>	<u>36.558.182</u>
Hækkun á hreinni eign á árinu		2.141.116.488	1.099.352.987
Hrein eign frá fyrra ári		<u>28.437.340.366</u>	<u>27.337.987.379</u>
Hrein eign í árslok til greiðslu lífeyris		<u><u>30.578.456.854</u></u>	<u><u>28.437.340.366</u></u>

Efnahagsreikningur 31. desember 2015

	Skýr.	2015	2014
Eignir			
Fjárfestingar	2/16-17		
Verðbréf með breytilegum tekjum	10-14	11.986.051.515	11.034.402.382
Verðbréf með föstum tekjum	15	14.635.939.253	15.055.291.803
Veðlán	17	1.676.692.049	1.703.406.752
Önnur útlán	18	7.900.274	38.321.346
Aðrar fjárfestingar	16	0	81.172.581
		<u>28.306.583.091</u>	<u>27.912.594.864</u>
Fjárfestingar		<u>28.306.583.091</u>	<u>27.912.594.864</u>
Kröfur			
Iðgjaldakröfur	21	136.487.387	128.696.622
Aðrar kröfur		52.847.471	56.477.254
Kröfur		<u>189.334.858</u>	<u>185.173.876</u>
Aðrar eignir			
Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir	22	2.049.268	2.543.190
Sjóður og veltiinnlán		2.105.007.812	377.502.614
Aðrar eignir		<u>2.107.057.080</u>	<u>380.045.804</u>
Eignir		<u>30.602.975.029</u>	<u>28.477.814.544</u>
Skuldir			
Viðskiptaskuldir			
Skuldir við lánastofnanir	24	0	22.486.364
Ýmsar skuldir	23	24.518.175	17.987.814
		<u>24.518.175</u>	<u>40.474.178</u>
Skuldir		<u>24.518.175</u>	<u>40.474.178</u>
Hrein eign til greiðslu lífeyris alls	25	<u>30.578.456.854</u>	<u>28.437.340.366</u>
Aðrar upplýsingar	16		
Mat á lífeyrisskuldbindingum	25		
Önnur mál	26-28		

Yfirlit um sjóðstreymi 2015

	2015	2014
Inngreiðslur		
Iðgjöld	615.606.820	610.966.085
Fjárfestingartekjur	207.445.512	253.237.054
Afborganir verðbréfa	1.320.108.345	1.132.808.648
Seld verðbréf með breytilegum tekjum	4.802.316.725	3.008.119.383
Seld verðbréf með föstum tekjum	2.124.336.479	128.529.960
Seldar aðrar fjárfestingar	38.240.691	0
Inngreiðslur	9.108.054.572	5.133.661.130
Útgreiðslur		
Lífeyrir	1.365.289.172	1.267.488.038
Fjárfestingargjöld	88.497.639	101.832.715
Rekstrarkostnaður án afskrifta	96.160.000	89.792.082
Aðrar útgreiðslur	0	6.165.177
Útgreiðslur	1.549.946.811	1.465.278.012
Ráðstöfunarfé til kaupa á verðbréfum og annarri fjárfestingu	7.558.107.761	3.668.383.118
Kaup á verðbréfum og önnur fjárfesting		
Kaup á verðbréfum með breytilegum tekjum	4.182.527.172	1.940.125.520
Kaup á verðbréfum með föstum tekjum	1.353.948.948	2.037.719.550
Ný veðlán og útlán	294.126.443	107.000.000
Aðrar fjárfestingar	0	536.450
Ráðstöfun alls	5.830.602.563	4.085.381.520
Hækkun (lækkun) á sjóði og veltiinnlánnum	1.727.505.198	(416.998.402)
Sjóður og veltiinnlán í ársbyrjun	377.502.614	794.501.016
Sjóður og veltiinnlán í lok árs	2.105.007.812	377.502.614

1. Starfsemi

Lífeyrissjóður bænda starfar samkvæmt lögum nr. 12/1999 um Lífeyrissjóð bænda og lögum nr. 129/1997 um skyldutryggingu lífeyrisséttinda og starfsemi lífeyrissjóða. Nánari reglur um framkvæmd laganna eru í samþykktum sjóðsins.

Gildandi lög um sjóðinn og fyrstu samþykktir hans tóku gildi 1. júlí 1999. Gildandi samþykktir tóku gildi 8. júní 2012.

Skýringar þessar taka mið af gildandi lögum í árslok 2015. Starfsemi sjóðsins felst í rekstri samtryggingarsjóðs.

Lífeyrissjóðurinn veitir viðtöku iðgjaldi til greiðslu lífeyris vegna elli til æviloka, örorku eða andláts samkvætt nánari ákvæðum samþykktanna.

Bændur

Bændur eiga skyldu aðild að lífeyrissjóðnum samkvæmt 3. gr. laga um sjóðinn og skulu allir bændur og makar þeirra er starfa að búrekstri vera sjóðfélagar. Ef makinn er ekki aðili að búrekstrinum og á ekki sjálfsagða fulla aðild að öðrum lífeyrissjóði skal veita honum aðild að sjóðnum óski hann þess skriflega. Bóndi er sá sem stundar búrekstur á lögbyli þar sem hann á lögheimili og búrekstur fellur undir atvinnugreinanúmer 01 og 02 í atvinnugreinaflokkun Hagstofu Íslands, sbr. ÍSAT 95 (Undanþegnir eru undirflokkar 01.4, 01.5 og 02.02.). Samkvæmt 4. mgr. sömu greinar er heimilt að veita þeim sem stunda búrekstur utan lögbyla og þeim sem ekki eiga lögheimili á bújörðum sínum aðild að sjóðnum enda hafi hlutaðeigandi meirihluta tekna sinna af búrekstri.

Launþegar

Launþegar er starfa við landbúnað skulu vera sjóðfélagar samkvæmt 3. mgr. 3. gr. enda eigi þeir ekki sjálfsagða aðild að öðrum lífeyrissjóði. Hafi sjóðfélagi (bóndi) atvinnutekjur af öðru en búrekstri og þessi störf veita ekki sjálfsagða aðild að öðrum lífeyrissjóði er honum heimilt að greiða iðgjöld af slíkum tekjum til sjóðsins samkvæmt 5. mgr. 3. gr. laganna.

Lífeyrisréttindi

Með iðgjaldgreiðslum til öflunar lífeyrisréttinda ávinnur sjóðfélagi sér og maka sínum og börnum eftir því sem við á rétt til ellilífeyris, örorkulífeyris, maka- og barnalífeyris. Réttur til töku ellilífeyris hefst þegar sjóðfélagi er orðinn 67 ára. Sjóðfélagi á rétt á örorkulífeyri og barnalífeyri, ef við á, ef hann verður fyrir orkutapi sem metið er 50% eða meira að uppfylltum ákveðnum skilyrðum. Andist sjóðfélagi eiga eftirlifandi maki og börn, yngri en 18 ára, rétt á lífeyri úr sjóðnum samkvætt nánari reglum.

Í samþykktum sjóðsins er kveðið nánar á um ávinnslu réttinda og var hún óháð aldri til ársloka 2006 en blönduð, þ.e. bæði jöfn og aldurstengd frá ársbyrjun 2007. Lífeyrissjóðurinn ábyrgist lífeyrisskuldbindingar sínar með eignum sínum. Tryggingafræðileg úttekt á stöðu sjóðsins getur haft áhrif á lífeyrisréttindi sjóðfélaga því sjóðnum er skylt að auka eða skerða lífeyrisréttindi sjóðfélaga fari munur milli eigna og lífeyrisskuldbindinga sjóðsins fram yfir tiltekin mörk.

2. Reikningsskilaaðferðir

Ársreikningurinn er í samræmi við lög um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, reglur um ársreikninga lífeyrissjóða nr. 55/2000 og góða reikningsskilavenju. Við gerð ársreikningsins er í öllum meginatriðum fylgt sömu reikningsskilaaðferðum og á fyrra ári.

Sjóður og veltiinnlán eru færð undir liðnum aðrar eignir í efnahagsreikningi. Um er að ræða þær innstæður í fjármálastofnunum sem ekki eru háðar takmörkunum á notkun og sem bundnar eru til þriggja mánaða eða skemmri tíma. Bankainnstæður sem bundnar eru lengur en 3 mánuði eru færðar undir liðnum fjárfestingar í efnahagsreikningi.

Nýjar reglur nr. 335/2015 um ársreikninga lífeyrissjóða tóku gildi 11. mars 2015. Samkvæmt 52. grein þeirra reglna eiga þær að koma til framkvæmda við gerð ársreikninga fyrir árið 2015. Í 52. gr. a. er lífeyrissjóðum heimilað að vinna ársreikninga vegna reikningsskilaársins 2015 í samræmi við reglur nr. 55/2000. Lífeyrissjóður bænda nýtir sér þá heimild.

Fullnustueignir

Fullnustueignir eru eignir sem sjóðurinn hefur leyst til sín vegna vanskila lántakenda. Fullnustueignir eru undir liðnum aðrar fjárfestingar og eru metnar á kostnaðarverði eða áætluðu markaðsverði, hvort sem lægra reynist.

Verðbréfaeign

Verðbréfaeign sjóðsins skiptist í verðbréf með breytilegum tekjum, verðbréf með föstum tekjum, eignarhluta í hlutdeildarfélagum, veðlán og önnur útlán. Skilgreiningar á framangreindri flokkun ásamt matsaðferðum sem beitt er við hvern lið fjárfestinga eru eftirfarandi:

Verðbréf með breytilegum tekjum

Verðbréf með breytilegum tekjum eru framseljanleg verðbréf svo sem hlutabréf, hlutdeildarskírteini og önnur slík verðbréf með breytilegum tekjum eða verðbréf sem háð eru afkomu útgefanda. Þau verðbréf með breytilegum tekjum sem skráð eru á skipulegum verðbréfamarkaði, þar með taldir innlendir og erlendir verðbréfasjóðir, eru eignfærð á markaðsverði í árslok, en það telst vera verðið á síðasta skráningardegi ársins. Óskráð bréf eru metin á kaupverði eða markaðsverði, liggi það fyrir á einstökum bréfum.

Verðbréf með föstum tekjum

Verðbréf með föstum tekjum eru framseljanleg skuldabréf og önnur verðbréf með föstum tekjum sem gefin eru út af lánastofnunum, opinberum aðilum eða öðrum félögum. Hér er átt við bréf sem t.d. eru bundin við vísitölu eða gengi gjaldmiðla hvort sem vextir eru fastir eða hafa tiltekna vaxtaviðmiðun. Verðbréf með föstum tekjum eru færð til eignar miðað við ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi. Afleiðutengd skuldabréf eru færð til eignar á markaðsverði.

Veðlán

Útlán til sjóðfélaga eru færð til eignar með áföllnum vöxtum miðað við vaxtakjör þeirra. Veðlán eru færð niður í efnahagsreikningi vegna óvissu um innheimu. Hér er ekki um endanlega afskrift að ræða heldur er myndaður afskriftareikningur til að mæta þeim kröfum sem kunna að tapast. Reiknuð er almenn niðurfærsla þar sem sérstakar áhættur hafa verið metnar.

Önnur útlán

Í þessum flokki eru eldri lán til Lánasjóðs landbúnaðarins með ábyrgð ríkisins ásamt lánnum til Veðdeildar Búnaðarbankans einnig með ríkisábyrgð. Bréfin eru færð til eignar miðað við ávöxtunarkröfu þeirra á kaupdegi.

Meðhöndlun verðtryggðra og erlendra eigna

Eignir og skuldir sem bundnar eru vísitölu eða gengi erlendra gjaldmiðla eru færðar upp miðað við verðlag eða gengi í árslok. Rekstrartekjur og gjöld í erlendum gjaldmiðlum eru umreiknuð á gengi viðskiptadags.

Aðrar reikningsskilaaðferðir sem snerta einstök efnisatriði ársreikningsins eru tilgreindar í skýringum hér á eftir.

3. Iðgjöld

Iðgjöld eru tekjufærð eftir skilagreinum sem borist hafa sjóðnum. Áætlað er fyrir ógreiddum iðgjöldum í árslok m.v. fyrri reynslu og eru þau eignfærð sem kröfur í efnahagsreikningi. Iðgjöld sjóðfélaga eru 4% af launum og mótframlög vinnuveitenda 8%. Sjálfstæðir atvinnurekendur greiða bæði hlut launþega og launagreiðanda auk þess sem greiða þarf 0,13% af iðgjaldsstofni vegna VIRK endurhæfingarsjóðs.

Lög um sjóðinn kveða á um að mótframlag á móti iðgjöldum bænda skuli greitt af sjóðfélögum nema samið sé um greiðslu þess úr ríkissjóði í búvörusamningi eða með öðrum sambærilegum hætti. Síðast kom framlag úr ríkissjóði í fjárukalögum 2010 sem nýtt var til greiðslu á hálfu mótframlagi til sjóðsins 2011 og 2012. Framlög ríkisins til sjóðsins hafa nú alfarið fallið niður og þarf því að krefja bændur sjálfa um greiðslu fulls mótframlags frá árinu 2013. Í tölum hvers árs yfir mótframlög er 8% framlagið sýnt auk óráðstafaðs framlags.

4. Réttindaflutningar, endurgreiðslur og framlag ríkis til jöfnunar örorkubyrði

Iðgjöld eru endurgreidd til þeirra sem hafa náð 70 ára aldri, eru ekki sjóðfélagar skv. ákvæðum 1. mgr. 3. gr. laga nr. 12/1999 svo og til dánarbúa og greiðenda undir 16 ára aldri. Ennfremur eru endurgreidd mótframlög launagreiðenda á móti þeim launþegaíðgjöldum sem endurgreidd eru. Endurgreiðslur voru óverulegar á árinu.

Réttindaflutningar frá sjóðnum voru óverulegir.

Framlag ríkisins til jöfnunar á örorkubyrði er hluti af tryggingagjaldi vegna launa og rennur til lækkunar og jöfnunar á örorkubyrði milli lífeyrissjóða. Framlag ríkisins fyrir árið 2015 nam 11 mkr.

5. Lífeyrir

Undir lífeyri falla lífeyrisgreiðslur sjóðsins, það er ellilífeyrir, makalífeyrir, örorkulífeyrir og barnalífeyrir.

Lífeyrir greinist þannig:	Eftirlaun skv. áunnum réttindum	Umsjónarnefnd eftirlauna skv. II. kafla 12/1999	Samtals 2015	Samtals 2014
Ellilífeyrir	1.140.951.329	198.780	1.141.150.109	1.076.257.849
Makalífeyrir	91.656.969	14.545.195	106.202.164	106.402.406
Örorkulífeyrir	126.551.478	0	126.551.478	98.408.752
Barnalífeyrir	6.308.793	0	6.308.793	4.122.385
Lífeyrir alls.....	<u>1.365.468.569</u>	<u>14.743.975</u>	<u>1.380.212.544</u>	<u>1.285.191.392</u>

Lífeyrisframlag ríkissjóðs

Samkvæmt 10. gr. laga nr. 12/1999 um Lífeyrissjóð bænda skal ríkissjóður greiða lífeyri þeirra bænda, sem taka lífeyri skv. II. kafla sömu laga.

6. Rekstrarkostnaður

Rekstrarkostnaði sjóðsins er skipt á fjárfestingargjöld og rekstrarkostnað eftir því hvort um er að ræða kostnað við eignaumsýslu eða annan rekstur sjóðsins.

7. Gjald lífeyrissjóða til VIRK Starfsendurhæfingarsjóðs

Samkvæmt 1. mgr. bráðabirgðaákvæðis XII. laga nr. 129/1997, um skyldutryggingu lífeyrisréttinda og starfsemi lífeyrissjóða, skulu lífeyrissjóðir greiða gjald sem samsvarar 0,13% af samanlögðum iðgjaldastofni allra sjóðfélaga til VIRK Starfsendurhæfingarsjóðs. Fyrsta greiðslan var reiknuð af iðgjaldsstofni októbermánaðar 2012.

8. Tekjur af eignarhlutum

Undir tekjur af eignarhlutum fellur arður af hlutabréfum, söluhagnaður og óinnleystur gengismunur af hlutabréfum, bæði vegna breytinga á gengi bréfanna og gengi erlendra gjaldmiðla.

9. Vaxtatekjur og gengismunur

Undir vaxtatekjur og gengismun falla vaxtatekjur af verðbréfum með föstum tekjum, veðlánnum, auk vaxtatekna af iðgjöldum og innlánnum. Þá fellur undir þennan lið gengismunur af verðbréfum með föstum tekjum í erlendum gjaldmiðlum og breytingar á verði innlendra og erlendra hlutdeildarskírteina.

Vaxtatekjur og gengismunur greinast þannig:	2015	2014
Vaxtatekjur af bankainnstæðum.....	53.800.835	41.776.777
Gengismunur af erlendum gjaldeyrisreikningum.....	27.976.595	-936.337
Dráttarvextir af iðgjöldum.....	8.225.348	7.894.854
Lántökuþóknun sjóðfélagalána að frádregnum kostnaði við verðmat eigna.....	3.315.216	1.381.476
Vaxtatekjur og gengismunur af verðbréfum.....	2.388.871.120	1.714.373.549
	<u>2.482.189.114</u>	<u>1.764.490.319</u>

Fjárfestingar**10. Verðbréf með breytilegum tekjum:**

	2015	2014
Eignarhlutar í innlendum hlutafélögum.....	2.267.124.795	1.866.338.874
Eignarhlutar í erlendum hlutafélögum.....	115.903.194	75.521.905
Hlutdeildarskírteini í innlendum verðbréfasjóðum.....	4.377.753.184	4.049.910.714
Hlutdeildarskírteini í erlendum verðbréfasjóðum.....	5.225.270.342	5.042.630.889
	<u>11.986.051.515</u>	<u>11.034.402.382</u>

11. Eignarhlutar í innlendum félögum

Skráð félög í Kauphöll Íslands:	Hlutdeild	Nafnverð	Markaðsverð
Eik fasteignafélag hf.....	0,08%	2.744.000	21.814.800
Eimskip Ísland ehf.....	0,03%	55.000	12.952.500
Hagar hf.....	0,04%	412.000	18.457.600
Icelandair Group hf.....	0,06%	3.046.000	107.828.400
Marel hf.....	0,05%	397.000	100.639.500
Reitir fasteignafélag hf.....	0,54%	4.081.276	342.419.056
Síminn hf.....	0,32%	31.221.642	113.022.344
Sjóvá-Almennar tryggingar hf.....	0,79%	12.620.422	159.900.747
Tryggingamiðstöðin hf.....	0,10%	745.731	17.561.965
Vátryggingafélag Íslands.....	0,33%	8.079.739	73.283.233
Össur hf.....	0,01%	55.000	26.125.000
			<u>994.005.145</u>

Óskráð innlend hlutabréf:	Hlutdeild	Nafnverð	Markaðsverð
Alda Credit Fund slhf.....	1,12%	17.000.000	17.000.000
Atorka Group hf.....	0,09%	566.480	1.019.651
Bakkastakkur slhf.....	1,95%	103.059.249	51.997.356
Edda slhf.....	2,10%	92.961.553	77.108.172
Eignarhaldsfélag lífeyrissjóða um verðbréfafing.....	1,72%	128.480	128.480
FAST-1 slhf.....	0,26%	17.360.562	24.478.392
Horn II slhf.....	1,23%	832.615	100.555.247
HSV eignarhaldsfélag slhf.....	2,01%	63.263.158	72.120.000
Innviðir fjárfestingar slhf.....	3,53%	9.000.000	9.000.000
Jarðvarmi GP hf.....	1,08%	43.120	56.056
Jarðvarmi slhf.....	1,03%	126.356	146.067.536
Kjölfesta slhf.....	2,43%	55.999.096	46.953.071
Reiknistofa lífeyrissjóða.....	3,05%	3.370.250	6.248.413
SF V slhf.....	1,10%	1.000.000	116.730.000
SF VI slhf.....	1,68%	815.808	83.130.835
SÍA II GP hf.....	1,67%	66.667	66.667
SÍA II slhf.....	1,67%	1.149.167	127.592.012
SRE I GP hf.....	1,88%	75.000	66.000
SRE I slhf.....	1,87%	274.687	35.890.603
SRE II GP hf.....	3,66%	146.276	131.648
SRE II slhf.....	3,66%	1.631.782	280.682.822
Stoðir hf.....	0,01%	717.736	1.693.857
Veðskuld slhf.....	1,49%	74.402.832	74.402.832
Samtals.....			<u>1.273.119.650</u>
Eignarhlutar í innlendum félögum alls.....			<u>2.267.124.795</u>
12. Eignarhlutar í erlendum félögum:			
BankNordik P/F.....	DKK	51.147	<u>115.903.194</u>
Hlutabréfaeign alls.....			<u>2.383.027.989</u>
13. Hlutdeildarskírteini			
Innlendir verðbréfasjóðir:			
Sjóðir með hlutabréfum.....			2.649.772.196
Sjóðir með skuldabréfum.....			<u>1.727.980.988</u>
			<u>4.377.753.184</u>
Erlendir verðbréfasjóðir:			
Sjóðir með hlutabréfum.....			4.745.296.889
Sjóðir með skuldabréfum.....			<u>479.973.453</u>
			<u>5.225.270.342</u>
Hlutdeildarskírteini alls.....			<u>9.603.023.526</u>

14. Hlutdeildarskírteini, sundurliðun

Innlendir verðbréfasjóðir með innlendum hlutabréfum:

Stefnir - ÍS 5.....	635.418.814
Stefnir - ÍS 15.....	1.973.968.152
ALDA Equity Opportunity Fund.....	39.184.553
Stefnir Íslenski Athafnasjóðurinn I.....	1.200.677
	<u>2.649.772.196</u>

Innlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum:

Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður langur.....	1.213.116.650
Stefnir - Lausafjár sjóður.....	137.349.419
Íslandssjóðir, Sjóður 1 - Skuldabréf.....	65.638.827
VIB, Sjóður 11 - Fyrirtækjabréf.....	3.437.080
Landsvaki-Fyrirtækjabréfadeild.....	1.446.934
Stefnir - Ríkisverðbréfasjóður millilangur.....	306.992.078
	<u>1.727.980.988</u>
Innlendir verðbréfasjóðir alls.....	<u>4.377.753.184</u>

Erlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum

Skráðir sjóðir í EUR:

Gjaldmiðill

JPMorgan Fleming Liq Funds - EUR Liquidity Fund.....	EUR	430.469.417
Katla Fund Global Value.....	EUR	358.811.825
Katla Manager Selection - Global Equity EUR.....	EUR	1.663.617.086
SSGA World IDX EQ-I-EUR.....	EUR	1.710.788.325
		<u>4.163.686.653</u>

Skráðir sjóðir í USD:

Wellington Global Research Equity.....	USD	283.323.748
SSGA World IDX EQ-I-USD.....	USD	60.693.846
JPMorgan Fleming - USD Liquidity Fund.....	USD	81.164.879
Stryx World Growth USD I.....	USD	156.427.763
		<u>581.610.236</u>

Erlendir verðbréfasjóðir með hlutabréfum alls.....

4.745.296.889**Erlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum**

Skráðir sjóðir í USD:

JPMorgan F Liq. Funds - USD Treasury Liq. Fund.....	USD	<u>479.973.453</u>
---	-----	--------------------

Erlendir verðbréfasjóðir með skuldabréfum alls.....

479.973.453

Erlendir verðbréfasjóðir alls.....

5.225.270.342

Verðbréfasjóðir samtals.....

9.603.023.526

15. Verðbréf með föstum tekjum

Skuldabréf með ríkisábyrgð:	Gjaldmiðill	2015	2014
Byggðastofnun.....	ISK	66.342.567	63.171.440
Húsbréf.....	ISK	103.153.914	144.753.202
Íbúðabréf.....	ISK	6.662.413.324	7.934.711.883
Landsbanki Íslands (Lánasjóður landbúnaðarins).....	ISK	511.728.640	561.827.200
Ríkisbréf.....	ISK	1.844.754.665	1.745.012.669
Spariskírteini ríkissjóðs.....	ISK	0	35.867.598
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð.....	ISK	516.257.900	537.309.930
Önnur skuldabréf með ríkisábyrgð.....	USD	433.506.257	424.519.714
		<u>10.138.157.267</u>	<u>11.447.173.636</u>
Önnur skuldabréf í innlendum gjaldmiðli:			
Skuldabréf sveitarfélaga.....	ISK	956.189.857	1.023.870.417
Skuldabréf og víxlar fjármálastofnana.....	ISK	722.267.326	246.375.278
Skuldabréf fyrirtækja.....	ISK	2.187.606.466	1.928.893.943
Skuldabréf sjóðfélaga sem ekki flokkast sem veðlán.....	ISK	224.198.652	0
		<u>4.090.262.301</u>	<u>3.199.139.638</u>
Önnur skuldabréf í erlendum gjaldmiðli:			
Erlend skuldabréf fyrirtækja.....	USD	397.639.787	398.174.082
Erlend skuldabréf fyrirtækja.....	EUR	9.879.898	10.804.447
		<u>407.519.685</u>	<u>408.978.529</u>
Önnur skuldabréf alls.....		<u>4.497.781.986</u>	<u>3.608.118.167</u>
Verðbréf með föstum tekjum alls.....		<u>14.635.939.253</u>	<u>15.055.291.803</u>

16. Aðrar upplýsingar

Framtaks- og fasteignafjárfestingar

Lífeyrissjóður bænda hefur undanfarin ár gert samninga um fjárfestingar í framtakssjóðum (private equity funds). Með samningunum hefur sjóðurinn skuldbundið sig til að fjárfesta fyrir ákveðna fjárhæð, sem er innkölluð í nokkrum áföngum. Útistandandi skuldbinding er 431,1 mkr. í lok árs 2015.

Þóknanir og kostnaður

Þóknanir og kostnaður vegna fjárfestinga:

Eignastýringarþóknun	43.184.036
Vörsluþóknun	8.160.904
Afgreiðslugjöld og miðlunarþóknanir	2.817.795
Upphafskostnaður vegna erlendra sjóða	1.866.121
Umsýsluþóknanir sjóða	<u>128.577.441</u>
	<u>184.606.297</u>

Afmörkun:

Við mat á kostnaði sjóða sem fjárfest hefur verið í er kostnaður verðbréfa, fjárfestingasjóða og fagfjárfestasjóða sem eru á lista frá FME frá 10.02.2016.

Mat á kostnaði verðbréfa og fjárfestingasjóða eru viðvarandi gjöld sjóðanna að teknu tilliti til afsláttar. Mat á kostnaði fagfjárfestasjóða eru upplýsingar um heildarkostnað, þ.m.t. árangurstengdan kostnað, frá sjóðunum. Í þeim tilfellum þegar heildarkostnaður liggur ekki fyrir eru kostnaðartölurnar áætlaðar.

Við mat á hlutdeild lífeyrissjóðsins í kostnaði er miðað við meðalstöðu ársins í viðkomandi sjóði. Meðalstaðan er reiknuð miðað við eign lífeyrissjóðsins í lok hvers ársfjórðungs.

Fullnustueignir

Sjóðurinn átti tvær fullnustueignir í árslok 2014. Þær voru báðar seldar á árinu 2015

Veðlán**17. Veðlán greinast þannig:**

	2015	2014
Skuldabréf einstaklinga/sjóðfélaga.....	1.695.892.965	1.753.406.752
Varúðarniðurfærsla v/sjóðfélagalána.....	(19.200.916)	(50.000.000)
	<u>1.676.692.049</u>	<u>1.703.406.752</u>

Varúðarniðurfærsla vegna sjóðfélagalána sundurliðast þannig:

	2015	2014
Niðurfærsla 1.1.....	50.000.000	50.000.000
Niðurfært skuldabréf.....	(33.305.969)	
Hækkun niðurfærslu.....	2.506.885	0
	<u>19.200.916</u>	<u>50.000.000</u>

Önnur útlán**18. Önnur útlán greinast þannig:**

	2015	2014
Veðdeild Búnaðarbanka.....	2.989.767	9.401.256
Landsbanki Íslands (Lánasjóður landbúnaðarins).....	4.910.507	28.920.090
	<u>7.900.274</u>	<u>38.321.346</u>

19. Fjárfestingar skiptast þannig eftir gjaldmiðlum:

	ISK	Erl. gjaldmiðlar	Samtals
Verðbréf með breytilegum tekjum.....	6.644.877.979	5.341.173.536	11.986.051.515
Verðbréf með föstum tekjum.....	13.794.913.311	841.025.942	14.635.939.253
Veðlán.....	1.676.692.049	0	1.676.692.049
Önnur útlán.....	7.900.274	0	7.900.274
	<u>22.124.383.613</u>	<u>6.182.199.478</u>	<u>28.306.583.091</u>

Hlutfallsleg skipting 78,16% 21,84% 100%

Erlendir gjaldmiðlar sundurliðast sem hér segir:

EUR.....	4.173.566.550
USD.....	1.892.729.734
DKK.....	115.903.194
	<u>6.182.199.478</u>

20. Markaðsverð fjárfestinga sjóðsins

Markaðsverð fjárfestinga sjóðsins er áætlað kr. 31.722 m.kr. eða 1.309 mkr. hærra en bókfært verð þeirra.

21. Iðgjaldkröfur:

Tekjufærð áætlun um ókomin iðgjöld vegna ársins 2015	46.696.677
Rsk innheimta iðgjalda vegna ársins 2014 með eindaga í febrúar 2015	22.562.652
Ógreiddar kröfur í lögfræðimeðferð	3.637.942
Innheimt iðgjöld með gjalddaga 10. janúar 2016	25.495.007
Aðrar ógreiddar kröfur	38.095.109
	<u>136.487.387</u>

22. Rekstrarfjármunir og aðrar efnislegar eignir

Húsgögn, tölur og tæki eru færð til eignar í ársreikningi sem rekstrarfjármunir og afskrifuð á fimm árum.

Rekstrarfjármunir greinast þannig:

Eignir 31.12.2014	2.543.190
Kaup á árinu 2015	243.859
Afskrifað á árinu 2015	(737.781)
	<u>2.049.268</u>

23. Ýmsar skuldir

Ýmsar skuldir greinast þannig:	2015	2014
Ógreiddir reikningar vegna desembermánaðar.....	24.518.175	17.987.814

24. Skuldir við lánastofnanir

Gjaldeyrirsvarnarsamningar og vaxtaskiptasamningar við Landsbanka, Kaupþing og Glitni hafa nú verið gerðir upp og var þeim að mestu skuldajafnað á móti kröfum sjóðsins á bankana.

25. Tryggingafræðileg athugun

Samkvæmt niðurstöðu tryggingafræðilegrar athugunar á stöðu lífeyrissjóðsins í árslok 2015, miðað við 3,5% ársvexti eru endurmetnar eignir 569 mkr. hærri en áfallnar skuldbindingar eða 1,9% og 418 mkr. lægri en heildarskuldbindingar eða -1,1%

	Áfallin skuldbinding	Framtíðar- skuldbinding	Heildar- skuldbinding
Eignir í milljónum króna:			
Hrein eign til greiðslu lífeyris.....	30.578,5	0,0	30.578,5
Nývirði verðbréfa, hækkun.....	534,7	0,0	534,7
Núvirði framtíðariðgjalda.....	0,0	6.261,5	6.261,5
Lækkun vegna fjárfestingargjalda.....	-1.306,4	0,0	-1.306,4
	<u>29.806,8</u>	<u>6.261,5</u>	<u>36.068,3</u>
Skuldbindingar í milljónum króna:			
Ellilífeyrir.....	25.698,0	5.977,9	31.675,9
Örorkulífeyrir.....	1.297,7	689,1	1.986,8
Makalífeyrir.....	1.604,0	200,0	1.804,0
Barnalífeyrir.....	11,5	92,3	103,8
Rekstrarkostnaður.....	626,6	289,5	916,1
	<u>29.237,8</u>	<u>7.248,8</u>	<u>36.486,6</u>
Eignir umfram skuldbindingar.....	569,0	-987,3	-418,3
Í hlutfalli af skuldbindingum.....	1,9%	(13,6%)	(1,1%)

Önnur mál**26. Laun og tengd gjöld greinast þannig:**

	2015	2014
Laun starfsfólks	41.290.474	39.115.342
Laun stjórnar og endurskoðunarnefndar.....	5.616.600	5.156.100
Launatengd gjöld	10.627.662	8.935.447
	<u>57.534.736</u>	<u>53.206.889</u>
Meðalfjöldi stöðugilda	5,00	5,00

27. Heildarlaun og þóknunir til stjórnenda sjóðsins greinast þannig:

	2015
Skúli Bjarnason, stjórnarformaður.....	1.735.800
Guðrún Lárusdóttir, stjórnarmaður	867.900
Sara Lind Guðbergsdóttir, stjórnarmaður.....	867.900
Vigdís M. Sveinbjörnsdóttir, stjórnarmaður.....	867.900
Örn Bergsson, stjórnarmaður.....	963.780
Ólafur K. Ólafs, framkvæmdastjóri.....	14.630.298

28. Þóknun til endurskoðenda

Þóknun PricewaterhouseCoopers ehf, ytri endurskoðenda sjóðsins, nam 1.195 þús. kr. og þóknun Ernst & Young vegna innri endurskoðunar nam 923 þús. kr.

29. Kennitölur

	2015	2014	2013	2012	2011
Ávöxtun:					
Nafnávöxtun.....	10,4%	6,6%	9,6%	10,4%	8,5%
Raunávöxtun.....	8,3%	5,6%	5,8%	5,6%	3,1%
Hrein nafnávöxtun.....	10,3%	6,5%	9,5%	10,2%	8,3%
Hrein raunávöxtun.....	8,1%	5,4%	5,6%	5,5%	2,9%
Meðaltal hreinnar raunávöxtunar:					
síðastliðin 5 ár	5,5%	4,7%	3,7%	(1,4%)	(2,6%)
síðastliðin 10 ár.....	1,9%	2,0%	2,2%	2,7%	1,6%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga:					
Skráð vbr. m. breytíl. tekjum.....	35,5%	32,4%	37,9%	37,9%	40,2%
Skráð vbr. m. föstum tekjum.....	46,1%	48,4%	45,6%	48,4%	45,3%
Óskráð verðbr. m. brl. tekjum ..	6,9%	7,1%	4,7%	1,6%	1,1%
Óskráð verðbr. m. föstum tekj. .	5,6%	5,8%	4,9%	4,8%	5,4%
Veðlán	5,9%	6,1%	6,2%	6,7%	7,2%
Önnur útlán	0,0%	0,1%	0,3%	0,5%	0,8%
Bankainnstæður	0,0%	0,0%	0,2%	0,0%	0,0%
Aðrar fjárfestingar	0,0%	0,3%	0,3%	0,1%	0,0%
Hlutfallsleg skipting fjárfestinga eftir gjaldmiðlum:					
Eignir í ísl. krónum	78,2%	78,7%	79,7%	81,0%	82,3%
Eignir í erl. gjaldmiðlum	21,8%	21,3%	20,3%	19,0%	17,7%
Fjöldi:					
Fjöldi virkra sjóðfélaga	2.418	2.491	2.592	2.657	2.820
Fjöldi lífeyrisþega.....	3.653	3.595	3.578	3.554	3.507
Hlutfallsleg skipting lífeyris:					
Ellilífeyrir	83,5%	84,9%	84,4%	84,7%	83,7%
Örorkulífeyrir	9,3%	7,8%	8,0%	7,4%	7,9%
Makalífeyrir	6,7%	7,0%	7,2%	7,5%	8,1%
Barnalífeyrir	0,5%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Lífeyrisbyrði	220,5%	206,0%	203,9%	229,4%	228,8%
Tryggingafræðileg athugun:					
Hrein eign umfram áfallnar skuldbindingar	1,9%	(1,3%)	(2,5%)	(2,4%)	(9,9%)
Hrein eign umfram heildarskuldbindingar	(1,1%)	(4,2%)	(5,0%)	(4,6%)	(12,3%)
Skilgreiningar:					
Raunávöxtun	Ávöxtun sjóðsins, umfram verðlagsbreytingar samkvæmt vísitölu neysluverðs.				
Hrein nafnávöxtun	Ávöxtun sjóðsins, án tillits til verðlagsbreytinga, þegar kostnaður við rekstur sjóðsins hefur verið dreginn frá.				
Hrein raunávöxtun	Raunávöxtun þegar kostnaður við rekstur sjóðsins hefur verið dreginn frá.				
Fjöldi sjóðfélaga	Meðaltal fjölda sjóðfélaga sem greiddi iðgjald á reikningsárinu.				
Fjöldi lífeyrisþega	Meðaltal fjölda lífeyrisþega sem fékk greiddan lífeyri á reikningsárinu.				

Statement of Changes in Net Assets for Pension Payments 2015

	2015	2014
Premiums		
Members	203.107.972	200.280.391
Employers	406.199.268	401.519.721
Transfer of rights and repayments	1.551.312	776.500
Government contribution to equalize disability burden	11.447.011	12.603.072
	<u>622.305.563</u>	<u>615.179.684</u>
Pensions		
Pensions	1.380.212.544	1.285.191.392
Contribution to Virk - Vocational Rehabilitation Fund	6.407.282	6.165.177
Other direct expense due to disability pension	495.548	392.019
Received from the Retirement Committee	(14.743.975)	(18.063.980)
	<u>1.372.371.399</u>	<u>1.273.684.608</u>
Investment income		
Revenues from building ownership	491.218.530	138.203.720
Interest income and exchange-rate difference	2.482.189.114	1.764.490.319
Provision for securities	(30.799.084)	0
Other investment income	109.725.382	1.225.733
	<u>3.052.333.942</u>	<u>1.903.919.772</u>
Investment expenses		
General and administrative expenses	122.122.448	109.503.679
	<u>122.122.448</u>	<u>109.503.679</u>
Operating expenses		
General and administrative expenses	39.029.170	36.558.182
	<u>39.029.170</u>	<u>36.558.182</u>
Changes of net assets during the year	2.141.116.488	1.099.352.987
Net assets from previous year	<u>28.437.340.366</u>	<u>27.337.987.379</u>
Net assets for pension payments at year end	<u><u>30.578.456.854</u></u>	<u><u>28.437.340.366</u></u>

Balance Sheet December 31, 2015

	31.12.2015	31.12.2014
Assets		
Investments		
Variable income securities	11.986.051.515	11.034.402.382
Fixed income securities	14.635.939.253	15.055.291.803
Mortgages	1.676.692.049	1.703.406.752
Other investments	7.900.274	119.493.927
Investments	<u>28.306.583.091</u>	<u>27.912.594.864</u>
Accounts receivable (claims)		
Claims against employers	136.487.387	128.696.622
Other claims	52.847.471	56.477.254
Claims	<u>189.334.858</u>	<u>185.173.876</u>
Other assets		
Operating assets and other tangible assets	2.049.268	2.543.190
Cash and bank deposits	2.105.007.812	377.502.614
Other assets	<u>2.107.057.080</u>	<u>380.045.804</u>
Total assets	<u>30.602.975.029</u>	<u>28.477.814.544</u>
Liabilities		
Commercial liabilities		
Short - term liabilities	24.518.175	40.474.178
	<u>24.518.175</u>	<u>40.474.178</u>
Total liabilities	<u>24.518.175</u>	<u>40.474.178</u>
Net assets for pension payments at year end	<u>30.578.456.854</u>	<u>28.437.340.366</u>

Cash Flow Statement 2015

	2015	2014
Inflows		
Premiums	615.606.820	610.966.085
Investment income	207.445.512	253.237.054
Installments on bonds	1.320.108.345	1.132.808.648
Variable income securities sold	4.802.316.725	3.008.119.383
Fixed income securities sold	2.124.336.479	128.529.960
Other inflow	38.240.691	0
	9.108.054.572	5.133.661.130
Outflows		
Pension	1.365.289.172	1.267.488.038
Investment expenses	88.497.639	101.832.715
Operating expenses	96.160.000	89.792.082
Other outflow	0	6.165.177
	1.549.946.811	1.465.278.012
Disposable resources to purchase securities and other investments	7.558.107.761	3.668.383.118
Investment in securities and other investments		
Investment in variable income securities	4.182.527.172	1.940.125.520
Investment in fixed income securities	1.353.948.948	2.037.719.550
New mortgage loans	294.126.443	107.000.000
Other investments	0	536.450
	5.830.602.563	4.085.381.520
Increase (decrease) in cash	1.727.505.198	(416.998.402)
Cash at beginning of year	377.502.614	794.501.016
Cash at end of year	2.105.007.812	377.502.614

Selected Financial Indicators

	2015	2014	2013	2012	2011
Rate of return:					
Nominal rate of return.....	10,4%	6,6%	9,6%	10,4%	8,5%
Real rate of return.....	8,3%	5,6%	5,8%	5,6%	3,1%
Net nominal rate of return.....	10,3%	6,5%	9,5%	10,2%	8,3%
Net real rate of return.....	8,1%	5,4%	5,6%	5,5%	2,9%
Average net real rate of return					
5 years average.....	5,5%	4,7%	3,7%	(1,4%)	(2,6%)
10 years average.....	1,9%	2,0%	2,2%	2,7%	1,6%
Investments, ratios:					
Listed variable income securities.....	35,5%	32,4%	37,9%	37,9%	40,2%
Listed fixed income securities.....	46,1%	48,4%	45,6%	48,4%	45,3%
Unlisted variable income securities.....	6,9%	7,1%	4,7%	1,6%	1,1%
Unlisted fixed income securities.....	5,6%	5,8%	4,9%	4,8%	5,4%
Mortgage loans	5,9%	6,1%	6,2%	6,7%	7,2%
Other investments	0,0%	0,4%	0,8%	0,6%	0,8%
Assets Composition:					
Assets in Icelandic Króna	78,2%	78,7%	79,7%	81,0%	82,3%
Assets in foreign currencies	21,8%	21,3%	20,3%	19,0%	17,7%
Members:					
Number of active fund members.....	2.418	2.491	2.592	2.657	2.820
Number of pensioners.....	3.653	3.595	3.578	3.554	3.507
Specification of paid pensions, ratios:					
Old-age pension	83,5%	84,9%	84,4%	84,7%	83,7%
Disability pension	9,3%	7,8%	8,0%	7,4%	7,9%
Pension to surviving spouse	6,7%	7,0%	7,2%	7,5%	8,1%
Children pension	0,5%	0,3%	0,3%	0,3%	0,3%
Financial status according to actuarial assessment:					
Net assets exceeding accrued commitments	1,9%	(1,3%)	(2,5%)	(2,4%)	(9,9%)
Net assets exceeding total commitments	(1,1%)	(4,2%)	(5,0%)	(4,6%)	(12,3%)

Definitions:

Real rate of return	Rate of return in excess of increase in the consumer-price index.
Net nominal rate of return	Nominal rate of return less operational expenses.
Net real rate of return	Real rate of return less operational expenses.
Number of active fund members.....	The average number of fund members paying premiums during the year.
Number of pensioners.....	The average number of pensioners who received pension during the year.

